

МОНГОЛ УЛСТАЙ ЗАСАГЛАЛЫН ХЭЛБЭРИЙН ХУВЬД ИЖИЛ ТӨСТЭЙ ГАДААДЫН ЗАРИМ ОРНЫ МЭДЭЭЛЭЛ

Д.Жигваагүнсэл, Ч.Онончимэг, Д.Халиун

Ерөнхийлөгч, Засгийн газрын тэргүүнийг сонгох хэлбэр, үе шат

“Дэлхийн улс орнуудын засаглалын хэлбэр: ангилал, шинж чанар” лавлагаа мэдээллийг үндэслэн Парламентын засаглал бүхий 50 орноос **Ерөнхийлөгч, Парламентыг / парламентын нэг танхимтай/ бүх нийтээр сонгодог сонгуулийн тогтолцоо бүхий орнуудыг нарийвчлан авч үзэхэд** дараах улс орнууд байна. Үүнд:

- Болгар, Исланд, Кыргызстан, Македон, Монгол, Сингапур, Серб, Словак, Турк, Финланд, Хорват, Чрна Гора зэрэг болно.

Эдгээр орнуудын ерөнхийлөгчийг сонгох, чөлөөлөх хэлбэр, бүрэн эрх, засгийн газрын тэргүүнийг сонгох, чөлөөлөх хэлбэрийг нь тус тус нарийвчлан судлан үзлээ. Тухайлбал, /*Эдгээр улсуудын Ерөнхийлөгч, Ерөнхий сайдыг нэр дэвшүүлэх, томилох болон чөлөөлөх талаар дэлгэрэнгүйг Хүснэгт 1-ээс, Ерөнхийлөгчийн бүрэн эрхийн харьцуулалтын дэлгэрэнгүйг Хүснэгт-2-оос үзнэ үү/*

1/ Болгар:

Ерөнхий сайд, Засгийн газрын бүрэлдэхүүнийг томилох:

Үндсэн хуулийн 99 дүгээр зүйлд зааснаар Ерөнхийлөгч парламент дахь бүлгүүдтэй зөвшилцсөний дараа хамгийн олон гишүүнтэй парламентын бүлгээс дэвшүүлсэн ерөнхий сайдад нэр дэвшигчид засгийн газрыг бүрдүүлэх үүрэг өгнө. Хэрэв энэ нэр дэвшигч 7 хоногийн хугацаанд Сайд нарын зөвлөлийн бүрэлдэхүүнийг санал болгож чадаагүй бол парламентын хоёр дахь олон гишүүнтэй бүлгийн нэр дэвшигчид засгийн газрыг бүрдүүлэх үүрэг өгнө.

Хэрэв Сайд нарын зөвлөлийг бүрдүүлэх даалгавар хэрэгжвэл Ерөнхийлөгч Ардын Хуралд хандан ерөнхий сайдад нэр дэвшигчийг санал болгоно.

Үндсэн хуулийн 84 дүгээр зүйлд зааснаар Ардын Хурал ерөнхий сайдыг томилж чөлөөлнө. Ерөнхий сайдын санал болгосноор Сайд нарын зөвлөлийн гишүүдийг томилж чөлөөлнө. Мөн ерөнхий сайдын санал болгосноор засгийн газрын бүрэлдэхүүнд өөрчлөлт оруулна.

2/ Финланд

Ерөнхий сайд, Засгийн газрын бүрэлдэхүүнийг томилох:

Үндсэн хуулийн 61 дүгээр зүйлд зааснаар ерөнхий сайдыг сонгохын өмнө Эдускунта /цаашид Парламент гэх/ дахь намын бүлгийн төлөөлөгчид нэр дэвшигчдийн Засгийн газрын мөрийн хөтөлбөр болон бүрэлдэхүүнтэй танилцсан дүнгээ Ерөнхийлөгчид мэдээлж, ерөнхий сайдад нэр дэвшигчийг Парламентад санал болгохыг хүснэ.

Хэрэв нэр дэвшигч Парламентын ил санал хураалтаар олонхын санал авч чадвал ерөнхий сайдаар сонгогдсонд тооцно. Үүний дараа Үндсэн хуулийн 58 дугаар зүйлд зааснаар Ерөнхийлөгч нь ерөнхий сайдыг албан үүргээ гүйцэтгэхээр томилно. /Финландын 2000 онд батлагдсан Үндсэн хуулиар энэхүү эрх орсон⁹⁷ /

⁹⁷<http://www.asgp.co/sites/default/files/documents/NJTCYJXYUTISQLTGGTUUWLCDXVEPCE.pdf>

Өмнө нь Засгийн газрыг Ерөнхийлөгч шууд томилдог байсныг 2000 оны Үндсэн хуулиар Парламентын ил санал хураалтаар сонгодог болсон.

Бусад сайд нарыг ерөнхий сайдын санал болгосноор Ерөнхийлөгч томилно. Хэрэв засгийн газрын бүрэлдэхүүнд томоохон өөрчлөлт оруулах бол Парламентад танилцуулна.

3/ Серби

Ерөнхий сайд, Засгийн газрын бүрэлдэхүүнийг томилох.

Үндсэн хуулийн Ерөнхийлөгчийн эрх мэдлийн тухай 112 дугаар зүйл болон Засгийн газрыг сонгох тухай 127 дугаар зүйлд зааснаар Ерөнхийлөгч парламентад сонгогдсон сонгогчдын жагсаалтуудын төлөөллийн саналыг авч үзсэний үндсэн дээр ерөнхий сайдад нэр дэвшигчийг Үндэсний ассамблейд санал болгоно.

Ерөнхий сайдад нэр дэвшигч Үндэсний Ассамблейд Засгийн газрын мөрийн хөтөлбөрөө танилцуулж, засгийн газрын бүрэлдэхүүнээ санал болгоно.

Үндэсний Ассамблей Засгийн газрын мөрийн хөтөлбөрийг дэмжих эсэх, ерөнхий сайдыг сонгох, Засгийн газрын гишүүдийг сонгох гэсэн дарааллаар санал хураалт явуулж, нийт гишүүдийн олонхын саналаар засгийн газрын гишүүдийг сонгоно.

4/ Чрна Гора

Ерөнхий сайд, Засгийн газрын бүрэлдэхүүнийг томилох.

Үндсэн хуулийн 95 дугаар зүйлд зааснаар Ерөнхийлөгч парламент сонгогдсоноос хойш 30 хоногийн дотор парламентад төлөөлөл бүхий улс төрийн намуудын төлөөлөгчид, Үндсэн хуулийн шүүхийн дарга болон шүүгчид, Хүний эрх, эрх чөлөөний хамгаалагчтай зөвлөлдсэний үндсэн дээр парламентад ерөнхий сайдад нэр дэвшигчийг танилцуулна.

Үндсэн хуулийн 103 дугаар зүйлд зааснаар Ерөнхий сайдад нэр дэвшигч нь Засгийн газрын мөрийн хөтөлбөр болон бүрэлдэхүүнээ танилцуулж, парламент мөрийн хөтөлбөр болон засгийн газрын бүтцийг нэгэн зэрэг шийднэ.

Үндсэн хуулийн 82 болон 91 дүгээр зүйлүүдэд зааснаар парламент нийт гишүүдийнхээ талаас илүүгийн саналаар ерөнхий сайд ба засгийн газрын гишүүдийг сонгоно.

5/ Хорват

Ерөнхий сайд, Засгийн газрын бүрэлдэхүүнийг томилох.

Үндсэн хуулийн 98 дугаар зүйлд Ерөнхийлөгч нь намуудын Парламентад авсан суудлын тоог харгалзан парламентын гишүүдийн олонхын итгэлийг хүлээсэн Ерөнхий сайдад нэр дэвшигчид Засгийн газар байгуулах эрх олгоно.

Мөн хуулийн 110-р зүйлд Засгийн газрыг бүрдүүлэх эрх олгогдсоноос хойш 30 хоногийн дотор Ерөнхий сайд танхимаа бүрдүүлж, мөрийн хөтөлбөрөө Парламентад танилцуулна. Парламентын нийт гишүүдийн олонхын саналаар Ерөнхий сайд болон Засгийн газарт итгэл үзүүлэхийг дэмжвэл Засгийн газрын бүрэн эрх хэрэгжиж эхлэх бөгөөд Ерөнхийлөгч Парламентын гаргасан шийдвэрийг үндэслэн Ерөнхийлөгч Ерөнхий сайдыг томилж, Парламентын дарга давхар гарын үсэг зурна. Засгийн газрын бүрэлдэхүүнийг Ерөнхий сайд томилох шийдвэрийг гаргах бөгөөд Парламентын дарга давхар гарын үсэг зурж баталгаажуулна.

6/ Исланд

Ерөнхий сайд, Засгийн газрын бүрэлдэхүүнийг томилох:

Исландын Үндсэн хуулийн 15-р зүйлд Ерөнхийлөгч нь сайд нарыг томилж, чөлөөлнө. Ерөнхийлөгч нь засгийн газрыг бүрдүүлэх сайд нарыг болон эрх үүргийг тогтоож, хариуцлага хүлээлгэнэ.

7/ Сингапур

Ерөнхий сайд, Засгийн газрын бүрэлдэхүүнийг томилох:

Үндсэн хуулийн 25-р зүйлд Сингапурын Ерөнхийлөгч Парламентын гишүүдийн олонхын итгэлийг хүлээх чадвартай гэж үзсэн Парламентын гишүүнийг Ерөнхий сайдаар томилох бөгөөд Ерөнхий сайдын зөвлөснөөр Парламентын гишүүд дундаас Засгийн газрыг бүрдүүлэх сайд нарыг томилно.

Мөн хуулийн 26-р зүйлд Ерөнхий сайд нь Ерөнхийлөгчид огцрох тухай өргөдлөө бичгээр гаргасан, эсхүл Ерөнхийлөгч нь өөрийн бүрэн эрхийн хүрээнд Ерөнхий сайдыг Парламентын олонхын итгэлийг хүлээхгүй байна гэж үзсэн тохиолдолд Ерөнхийлөгч Ерөнхий сайдыг огцруулна. Харин бусад сайд нарын хувьд Ерөнхийлөгч Ерөнхий сайдын зөвлөсний дагуу сайдыг тухайн албан тушаалаас нь албан ёсоор огцруулах тухай шийдвэр гаргана.

8/ Словак

Ерөнхий сайд, Засгийн газрын бүрэлдэхүүнийг томилох:

Үндсэн хуулийн 110-р зүйлд Словак улсын Ерөнхийлөгч нь Ерөнхий сайдыг томилж, чөлөөлнө. 111-р зүйлд Засгийн газрын гишүүдийг Ерөнхий сайдын санал болгосноор Ерөнхийлөгч томилж, чөлөөлөх эрхтэй болно. Хэрвээ Словак улсын Үндэсний зөвлөлөөс Ерөнхий сайдад итгэл үл үзүүлэх санал гарган баталсан тохиолдолд Словак улсын Ерөнхийлөгч Ерөнхий сайдыг эргүүлэн татна. Ерөнхий сайдыг эргүүлэн татах нь Засгийн газрыг татан буулгаж буй хэрэг мөн.

9/ Турк

Ерөнхий сайд, Засгийн газрын бүрэлдэхүүнийг томилох:

Үндсэн хуулийн 109 дүгээр зүйлд Ерөнхийлөгч нь Ерөнхий сайдыг Үндэсний Их хурлын гишүүд дундаас томилно. Ерөнхий сайд нь Засгийн газрын сайд нарыг томилохдоо Үндэсний Их хурлын гишүүд дундаас, эсхүл Үндэсний Их хурлын гишүүнд тавигдах шаардлагыг хангасан этгээдийг томилох бөгөөд шаардлагатай гэж үзсэн тохиолдолд Ерөнхийлөгч нь Ерөнхий сайдын санал болгосны дагуу үүрэгт ажлаас нь чөлөөлж болно.

10/ Македон

Ерөнхий сайд, Засгийн газрын бүрэлдэхүүнийг томилох:

Үндсэн хуулийн 90 дугаар зүйлд Македон улсын Ассамблей нь Ерөнхий сайдыг томилохоос өмнө хурлаараа Засгийн бүтэц зохион байгуулалтынхаа асуудлыг шийдвэрлэж дууссаны дараа 10 хоногт багтааж Ерөнхийлөгч нь Засгийн газрыг байгуулах эрхийг сонгуульд ялж хуралд олонх болсон нам эвсэлд, эсхүл нам эвслийн санал болгосон Ерөнхий сайдад нэр дэвшигчид олгоно.

11/ Кыргызстан

Ерөнхий сайд, Засгийн газрын бүрэлдэхүүнийг томилох:

Үндсэн хуулийн 84 дүгээр зүйлд Жогорку Кенешт талаас илүү суудал авсан бүлэг, эсвэл эвслийн бүлэг нь анхны хуралдаанаас хойш 15 хоногийн дотор Ерөнхий сайдад нэр дэвшүүлнэ. Ерөнхий сайдад нэр дэвшигч Засгийн газрын хөтөлбөр, бүтэц, бүрэлдэхүүнийг Жогорку Кенешт санал болгоно. Хэрэв Жогорку Кенеш нь Засгийн газрыг хугацаандаа баталж чадаагүй бол, эсвэл сонгуулийн дүнд аль ч улс төрийн нам талаас илүү тооны суудал аваагүй бол Ерөнхийлөгч намын бүлгүүдийн аль нэгэнд 15 хоногийн дотор олонхоо бүрдүүлж, Ерөнхий сайдад нэр дэвшүүлэхийг санал болгоно. Хугацаандаа баталж чадаагүй тохиолдолд Ерөнхийлөгч дараагийн намын бүлэгт санал болгоно. Хэрэв хуульд хугацаандаа баталж чадаагүй бол намын бүлгүүд өөрсдийн санаачилгаар 15 хоногийн дотор олонхоо бүрдүүлж, Ерөнхий сайдад нэр дэвшүүлнэ.

Ерөнхийлөгч Ерөнхий сайд болон Засгийн газрын бусад гишүүдийг томилох шийдвэрийг 3 хоногт гаргана. Хэрэв хугацаандаа томилж чадаагүй бол нэр дэвшигчдийг томилогдсон гэж үзнэ.

Ерөнхийлөгч, Ерөнхий сайдыг нэр дэвшүүлэх, томилох болон чөлөөлөх үндсэн хуулийн зохицуулалт

Хүснэгт 1.

1. Монгол Улс

	Сонгуулийн хэлбэр	Нэр дэвшүүлэх	Томилдог /Баталдаг субъект	Огцируулах /чөлөөлөх субъект
Ерөнхийлөгч	31.1. Ерөнхийлөгчийн сонгууль хоёр шаттай байна.	31.2. Улсын Их Хуралд суудал бүхий нам дангаараа буюу хамтран Ерөнхийлөгчид тус бүр нэг хүний нэр дэвшүүлнэ.	25.1.Улсын Их Хурал төрийн дотоод, гадаад бодлогын аль ч асуудлыг санаачлан хэлэлцэж болох бөгөөд дараах асуудлыг өөрийн онцгой бүрэн эрхэд хадгалж шийдвэрлэнэ:	35.2. Ерөнхийлөгч тангаргаасаа няцаж Үндсэн хууль, Ерөнхийлөгчийн бүрэн эрхийг зөрчвөл Үндсэн хуулийн цэцийн дүгнэлтийг үндэслэн Улсын Их Хурлаар хэлэлцэж чуулганд оролцсон нийт гишүүний дийлэнх олонхын саналаар огцруулна.
	31.3. Анхан шатны сонгуульд Монгол Улсын сонгуулийн эрх бүхий иргэд нийтээрээ, чөлөөтэй, шууд сонгох эрхтэй оролцож, Ерөнхийлөгчид нэр дэвшигчийн талаар саналаа нууцаар гаргана.		5/ Ерөнхийлөгчийг сонгогдсон гэж үзэж бүрэн эрхийг нь хүлээн зөвшөөрсөн хууль гаргах, чөлөөлөх, огцруулах;	
	34.4 Ерөнхийлөгч анхан шатны сонгуульд оролцсон нийт сонгогч		31.4.Ерөнхийлөгчийн анхан шатны сонгуульд оролцсон нийт сонгогчийн олонхын санал авсан нэр дэвшигчийг Улсын Их Хурал Ерөнхийлөгчөөр сонгогдсон гэж үзэж бүрэн эрхийг нь хүлээн зөвшөөрсөн хууль гаргана.	
	31.5.Ерөнхийлөгчид нэр дэвшигчдийн хэн нь ч ийнхүү сонгогчдын олонхын санал аваагүй бол анхны санал хураалтад оролцсон нийт сонгогчийн хамгийн олон санал авсан хоёр хүнийг дахин санал хураалтад оруулна. Дахин санал хураалтаар сонгуульд оролцсон нийт сонгогчийн олонхын санал авсан нэр дэвшигчийг Улсын Их Хурал Ерөнхийлөгчөөр сонгогдсон гэж үзэж бүрэн эрхийг нь хүлээн зөвшөөрсөн хууль гаргана.			
	6. Хэрэв хоёр дахь санал хураалтаар Ерөнхийлөгчид нэр дэвшигчдийн хэн нь ч ийнхүү сонгогчдын олонхын санал аваагүй бол дахин сонгууль явуулна.			

Ерөнхий сайд	33.1.2/ Улсын Их Хуралд олонх суудал авсан нам, эвслээс нэр дэвшүүлсэн хүнийг; аль ч нам, эвсэл олонхын суудал аваагүй бол хамгийн олон суудал авсан нам, эвсэл бусад нам, эвсэлтэй зөвшилцөн нам, эвсэлтэй зөвшилцөн нэр дэвшүүлсэн хүнийг, хэрэв хамгийн олон суудал авсан нам, эвсэл бусад нам, эвсэлтэй зөвшилцөж Ерөнхий сайдад нэр дэвшүүлж чадаагүй бол Улсын Их Хуралд суудал авсан нам, эвсэл зөвшилцөн олонхороо нэр дэвшүүлсэн хүнийг Ерөнхий сайдаар томилох саналыг тав хоногийн дотор Улсын Их Хуралд оруулах;	25.1. Улсын Их Хурал төрийн дотоод, гадаад бодлогын аль ч асуудлыг санаачлан хэлэлцэж болох бөгөөд дараах асуудлыг өөрийн онцгой бүрэн эрхэд хадгалж шийдвэрлэнэ: б/ Ерөнхий сайд, Засгийн газрын гишүүд, хуульд зааснаар Улсын Их Хуралд ажлаа шууд хариуцан тайлагнадаг бусад байгууллагын бүрэлдэхүүнийг томилох, өөрчлөх, огцруулах;
--------------	--	---

2. Болгар Улс

	Сонгуулийн хэлбэр	Нэр дэвшүүлэх	Томилдог /Баталдаг субъект	Огцруулах /чөлөөлөх субъект
Ерөнхийлөгч болон дэд ерөнхийлөгч тэй байна	93.3. Ерөнхийлөгчийн сонгууль нь нийт сонгогчдын талаас илүү хувь нь оролцсоноор хүчин төгөлдөр болох бөгөөд талаас илүү хүчинтэй саналыг авсан нэр дэвшигчийг сонгогдсонд тооцно. 93.4.Ерөнхийлөгчийн сонгуульд нэр дэвшигчдийн аль нь ч олонхын санал аваагүй бол саналаараа тэргүүлсэн хоёр нэр дэвшигчийг долоо хоногийн дотор дахин санал хураахаар шийдвэрлэнэ.	Сонгуулийн тухай хуулийн 6-р зүйл 1/ Ерөнхийлөгч, дэд Ерөнхийлөгчид улс төрийн нам, эвслээс болон бие даагчдын үндэсний нэрсийн жагсаалтаас нэр дэвшүүлнэ.	96. Ерөнхийлөгч болон дэд ерөнхийлөгч нь энэхүү Үндсэн хуулийн 76.2-т заасан тангаргийг Ардын Хурлын өмнө өргөснөөр эрх мэдлээ хэрэгжүүлж эхэлнэ.	103.1 Ерөнхийлөгч болон дэд ерөнхийлөгч нь Үндсэн хууль зөрчих, эх орноосоо урваснаас бусад тохиолдолд өөрсдийн чиг үүргийг хэрэгжүүлэх зорилгоор хийсэн үйлдэлдээ хуулийн хариуцлага хүлээхгүй. 103.2. Ардын Хурлын гишүүдийн дөрөвний нэгээс доошгүй саналаар Ерөнхийлөгчийг буруутгах асуудлыг хэлэлцэх бөгөөд нийт гишүүдийн гуравны хоёр нь дэмжсэн бол түүний буруутай хэмээн үзнэ. 103.3. Үндсэн хуулийн шүүх Ерөнхийлөгч болон дэд ерөнхийлөгчийн эсрэг мэдүүлгийг гарснаас хойш сарын дотор шийдвэрлэнэ. Үндсэн хуулийн шүүхээр Ерөнхийлөгч болон дэд ерөнхийлөгчийг эх орноосоо урвасан, эсхүл Үндсэн хууль зөрчсөн нь тогтоогдвол Ерөнхийлөгч болон дэд ерөнхийлөгчийн бүрэн эрх дуусгавар болно.

Ерөнхий сайд	<p>99-р зүйл</p> <p>1/Ардын Хурлын бүлгүүдтэй зөвшилцөн, хамгийн олон санал авсан бүлгээс Ерөнхий сайдад санал авсан нэр дэвшигчид Засгийн газрын бүрдүүлэхийг үүрэг болгоно.</p> <p>2/ Нэр дэвшигч сайд нарын зөвлөлийн бүрэлдэхүүнийг 7 өдрийн дотор бүрдүүлж чадаагүй бол Ерөнхийлөгч хоёр дахь бүлгээс нэр дэвшсэн хүнд үүрэг өгнө.</p> <p>3/ Хоёр дахь нэр дэвшигч өмнөх хэсэгт заасан тогтоосон хугацаанд Засгийн газрыг бүрдүүлж чадаагүй тохиолдолд Ерөнхийлөгч дараагийн бүлэгт Ерөнхий сайдад нэр дэвшүүлэх үүрэг өгнө.</p> <p>4/ Хэрэв сайд нарын зөвлөлийг амжилттай бүрдүүлбэл нэр дэвшигчийг Ерөнхий сайд болгох саналыг Ардын Хуралд оруулна.</p> <p>5/ Хэрэв Засгийн газрыг бүрдүүлэх талаар зөвшилцөлд хүрч чадаагүй бол Ерөнхийлөгч Ардын Хурлыг тараах сонгуулийг товлон, түр засгийн газар томилно. Ардын Хурлыг тараасан Ерөнхийлөгчийн актаар шинэ сонгуулийн хугацаа тодорхойлогдоно.</p>	<p>84-р зүйл</p> <p>Ардын Хурал нь : 6/ Ерөнхий сайдыг сонгож, огцруулах; Ерөнхий сайдын саналаар Сайд нарын зөвлөлийн гишүүдийг томилж, чөлөөлөх; Ерөнхий сайдын саналаар Засгийн газрын бүтэц бүрэлдэхүүнд өөрчлөлт оруулах;</p>	<p>89-р зүйл</p> <p>1.Ардын Хурлын гишүүдийн тавны нэгээс доошгүй гишүүд Засгийн газарт итгэл үл үзүүлэх тухай саналаа гаргавал Ардын Хурал санал хураалт явуулна. Ардын Хурлын нийт гишүүдийн дийлэнх олонх нь дэмжсэн тохиолдолд тэдний саналыг хүчинтэйд тооцно.</p> <p>2. Ардын Хурал Ерөнхий сайд, Засгийн газарт үл итгэх шийдвэр гаргавал Ерөнхий сайд Засгийн газрыг огцруулах тухай өргөдлөө гаргана.</p> <p>3. Ардын Хурал Засгийн газарт итгэл үзүүлэхээр шийдвэрлэсэн бол үгчдэслэлээр Засгийн газарт итгэл үл үзүүлэх асуудлыг дараагийн 6 сард дахин тавихгүй.</p>
--------------	--	--	--

3. Финланд

	Сонгуулийн хэлбэр	Нэр дэвшүүлэх	Томилдог /Баталдаг субъект	Огцруулах /чөлөөлөх субъект
Ерөнхийлөгч	54-р зүйл Бүгд найрамдах улсын ерөнхийлөгчийн бүх нийтийн шууд сонгуулиар 6 жилийн хугацаагаар сонгоно. Сонгуульд талаас дээш хувийн санал авсан нэр дэвшигчийг Ерөнхийлөгчөөр сонгоно. Аль нь нэр дэвшигч олонхын саналыг авч чадаагүй бол хамгийн их санал авсан 2 нэр дэвшигчийн хооронд шинэ сонгууль явуулна. Шинэ шатны сонгуулиар хамгийн их санал авсан нэр дэвшигчийг Ерөнхийлөгчөөр сонгоно. Зөвхөн нэг нэр дэвшигчийг нэр дэвшүүлсэн бол түүнийг сонгууль явуулахгүйгээр Ерөнхийлөгчөөр томилно.	54-р зүйл Ерөнхийлөгчийн сонгуульд нэр дэвшүүлэх эрхийг Парламентад доод тал нь нэг суудал авсан улс төрийн нам дэвшүүлэх ба үүнээс гадна санал өгөх эрх бүхий 20000 иргэний бүлэг нэр дэвшүүлэх эрх эдэлнэ.	55-р зүйл Бүгд найрамдах улсын ерөнхийлөгчийн бүрэн эрхийн хугацаа албан тушаалд сонгогдсон дараах сарын эхний өдөр эхэлнэ.	55-р зүйл Ерөнхийлөгчийн бүрэн эрхийн хугацаа шинээр сонгогдсон ерөнхийлөгч албан тушаалдаа сонгогдсоноор дуусааар болно. Газар нь Ерөнхийлөгч нас барсан, эсхүл Засгийн газар нь Ерөнхийлөгч нь бүрэн эрхээ хэрэгжүүлэх чадамжгүй гэж үзсэн тохиолдолд шинэ Ерөнхийлөгчийг аль болох түргэн сонгоно.
Ерөнхий сайд		61-р зүйл. Засгийн газрыг бүрдүүлэх Ерөнхий сайдыг сонгохоос өмнө бүхий бүлгүүд засгийн газрын мөрийн хөтөлбөр болон Засгийн газрын бүтцийг хэлэлцэнэ. Хэлэлцээг үндэслэн, Парламентын спикер болон парламентад нэгдсэн саналыг үндсэн дээр Ерөнхийлөгч Парламентад Ерөнхий сайдад нэр дэвшигчийг танилцуулна. Нэр дэвшигч нь хангалттай санал аваагүй тохиолдолд, мөн адил журмын дагуу өөр нэр дэвшигчийг дэвшүүлнэ. Хоёр дахь нэр дэвшигч талаас дээш хувийн санал авч чадаагүй тохиолдолд, Ерөнхий сайдын сонгуулийг Парламентын нээлттэй санал хураалтаар явуулна. Ингэсэн тохиолдолд хамгийн их санал авсан этгээдийг Ерөнхий сайдаар сонгоно.	61-р зүйл. Парламент сайдыг сонгох бөгөөд Бүгд найрамдах улсын Ерөнхийлөгч тухайн албан тушаалд томилно. Нэр дэвшигчийг Парламентын нийт гишүүдийн талаас дээш хувь нээлттэй санал хураалтаар дэмжсэнээр Ерөнхий сайдаар сонгоно. /Финляндын 2000 онд батлагдсан Үндсэн хуулиар энэхүү эрх орсон ⁹⁹ /	64-р зүйл Засгийн газар, эсхүл сайдыг огцруулах Бүгд Найрамдах улсын Ерөнхийлөгч нь Ерөнхий сайд, болон сайд нараас үүрэгт ажлаасаа чөлөөлөгдөх хүсэлтийг хүлээж авч шийдвэрлэнэ. Мөн Ерөнхийлөгч нь Ерөнхий сайдын хүсэлтээр сайд нарыг үүрэгт ажлаас нь чөлөөлнө. Хэрвээ Засгийн газар эсхүл сайд нь Парламентын итгэлийг хүлээгээгүй тохиолдолд хүсэлт гаргаагүй үл харгалзан Ерөнхийлөгч Засгийн газар эсхүл сайдыг огцруулна. Сайд нь Бүгд найрамдах улсын ерөнхийлөгч, эсхүл Парламентын спикерээр сонгогдсон бол түүнийг сонгууль явагдсан өдөр сайдын албан үүргээсээ огцорсонд тооцно.

⁹⁹<http://www.asgp.co/sites/default/files/documents/INTCYJXUTISQLTGGTUUWLCDXVPERCE.pdf>
Өмнө нь Засгийн газрыг Ерөнхийлөгч шууд томилдог байсныг 2000 оны Үндсэн хуулиар Парламентын ил санал хураалтаар сонгодог болсон.

4.Серб

	Сонгуулийн хэлбэр	Нэр дэвшүүлэх	Томилдог /Баталдаг субъект	Огцруулах /чөлөөлөх субъект
Ерөнхийлөгч	114-р зүйл. Сонгууль бүгд найрамдах улсын ерөнхийлөгчийг хуульд заасны дагуу шууд, нууц санал хураалтаар сонгоно.	9-р зүйл. Ерөнхийлөгчид улс төрийн нам, эвсэл, эсхүл иргэний бүлгээс нэр дэвшүүлэх эрхтэй байна. 10-р зүйл. Ерөнхийлөгчид нэр дэвшигчийг дэмжиж доод тал нь 10000 гарын үсэг зурж шүүхээр баталгаажуулснаар дэвшүүлнэ.		117-р зүйл Ерөнхийлөгч нь өөрийн хүсэлтээр огцрох хүсэлтээ ард нийтэд болон Парламентын даргад мэдэгдэнэ. 116-р зүйл Бүгд найрамдах улсын ерөнхийлөгч нь огцрох өргөдлөө Парламентын даргад гаргана. 118-р зүйл Парламентын гишүүдийн 2/3-аас доошгүй саналаар Ерөнхийлөгчийг Үндсэн хуулийг зөрчсөн тухай үндэслэлээр огцруулна. Ерөнхийлөгчийг огцруулах тухай асуудлыг Парламентын гишүүдийн 2/3-аас доошгүй саналаар гаргаж болно.
Ерөнхий сайд		127-р зүйл Ерөнхийлөгч нь нэр дэвшигчдийн жагсаалтад төлөөлөгчдийн өгсөн саналыг харгалзан үзсэний үндсэн дээр Үндэсний Ассамблейд Ерөнхий сайдад нэр дэвшүүлнэ.	127-р зүйл Ерөнхий сайдад нэр дэвшигч нь Үндэсний Ассамблейд Засгийн газрын үйл ажиллагааны хөтөлбөр болон засгийн газрын бүтцийг танилцуулна. Үндэсний Ассамблей нь Ерөнхий сайд, Засгийн газрын үйл ажиллагааны хөтөлбөр болон Засгийн газрын бүтцийг хамтад нь сонгоно. Засгийн газрыг Үндэсний Ассамблейн нийт гишүүдийн олонхын саналаар томилно.	133-р зүйл Засгийн газрын гишүүн нь огцрох тухай өргөдлөө Ерөнхий сайдад өргөн барьж болно. Ерөнхий сайд нь сайдын огцрох тухай хүсэлтийг Үндэсний Ассамблейн даргад өргөн барих ба хамгийн ойрын дараагийн хуралдах Үндэсний Ассамблейн хуралдаанаар хэлэлцэнэ. Ерөнхий сайд нь сайдыг албан тушаалаас нь огцруулах тухай хүсэлтийг Үндэсний Ассамблейд өргөн мэдүүлэх ба огцруулах тухай асуудлыг дараагийн хуралдаанаар хэлэлцэж, нийт гишүүдийн олонхын саналаар шийдвэрлэнэ.

5. Чрна Гора

Сонгуулийн хэлбэр	Нэр дэвшүүлэх	Томилдог /Баталдаг субъект	Огцруулах /чөлөөлөх субъект
96-р зүйл. Сонгууль Чрна Горын улсын Ерөнхийлөгчийг бүх нийтийн сонгуулиар шууд, нууц санал хураалтаар сонгоно. Сүүлийн 15 жилийн дотор доод тал нь 10 жил Чрна Гора улсад оршиж сууж буй Чрна Горын улсын иргэнийг Ерөнхийлөгчөөр сонгож болно. Парламентын спикер нь Ерөнхийлөгчийн сонгуулийг зарлана.	Ерөнхийлөгчийн сонгуулийн тухай хууль 2007 4-р зүйл. Ерөнхийлөгчид улс төрийн нам, эсхүл нийт сонгогчдын 1.5%-тай тэнцэх иргэний гарын үсэг зурсныг үндэслэн бүлэг хүмүүс нэр дэвшүүлж болно. Нэг нам, эсхүл иргэний бүлэг нь нэг л нэр дэвшигчийг дэвшүүлэх эрх эдэлнэ. Хоёр буюу түүнээс дээш улс төрийн нам нь хамтран нэр дэвшүүлж болно.	Ерөнхийлөгчийн сонгуулийн тухай хууль 2007 4-р зүйл Чрна Гора улсын Ерөнхийлөгчийг талаас дээш хувийн саналаар сонгоно. Аль ч нэр дэвшигч хангалттай санал авч чадаагүй нөхцөлд, 14 хоногийн дараа хоёр дахь шатны сонгуулийг хамгийн олон санал авсан хоёр нэр дэвшигчийн хооронд явуулна. Хоёр дахь шатны сонгуулиар хамгийн олон санал авсан нэр дэвшигчийг сонгоно.	98-р зүйл. Ерөнхийлөгчийн бүрэн эрхийн хугацаа дуусааар болох Ерөнхийлөгчийг бүрэн эрхийн хугацаа нь дуусааар болсон, эсхүл бүрэн эрхээ хэрэгжүүлэх боломжгүй болсны улмаас огцрох өргөдлөө өгсөн, эсхүл импичментээр огцруулна. Ерөнхийлөгч нь Үндсэн хуулийг зөрчсөний төлөө хариуцлага хүлээнэ. Парламент нь Ерөнхийлөгчийн Үндсэн хуулийг зөрчсөн эсэхийг тогтооход 25-аас доошгүй Парламентын гишүүдийн саналаар хэлэлцэнэ. Үндсэн хуулийн шүүх нь Ерөнхийлөгчийг Үндсэн хуулийг зөрчсөн эсэхийг тогтоож, шийдвэрээ Парламент болон Ерөнхийлөгчид нэн даруй танилцуулна. Үндсэн хуулийг зөрчсөн нь тогтоогдсон тохиолдолд Парламент Ерөнхийлөгчийн огцруулна.
Ерөнхийлөгч	103-р зүйл. Сонгууль Чрна Горын улсын Ерөнхийлөгч нь Парламентыг сонгогдсоноос хойш 30 хоногийн дотор нэр дэвшигчийг санал болгоно. Ерөнхий сайдад нэр дэвшигч нь Парламентад мөрийн хөтөлбөр болон Засгийн газрын бүтцийг танилцуулна. Парламент нь нэгэн зэрэг нэр дэвшигчийн мөрийн хөтөлбөр болон Засгийн газрын бүтцийг шийдвэрлэнэ.		105-р зүйл. Засгийн газрыг огцруулах болон импичмент Засгийн газар болон засгийн газрын гишүүн нь үүрэгт ажлаасаа огцорч болно. Ерөнхий сайд огцорсноор Засгийн газрыг огцорсонд тооцно. Ерөнхий сайд Парламентад Засгийн газрын гишүүнийг огцруулах хүсэлт тавьж болно. 107-р зүйл. Итгэл үл үзүүлэх. Парламент нь засгийн газарт итгэл үзүүлэх эсэх асуудлаар санал хураалт явуулж болно. Засгийн газарт итгэл үзүүлэх эсэх асуудлыг доод тал нь 27 парламентын гишүүний саналаар гаргана. Хэрэв Парламент нь Засгийн газарт итгэл хүлээсэн тохиолдолд, санал гаргасан гишүүд 90 хоногийн дотор дахин итгэл үзүүлэх эсэх талаар санал оруулах эрхгүй байна.
Ерөнхий сайд			

6.Хорват

	Сонгуулийн хэлбэр	Нэр дэвшүүлэх	Томилдог /Баталдаг субъёкт	Огцруулах /чөлөөлөх субъёкт
Ерөнхийлөгч	95. Ерөнхийлөгч нь 5 жилийн хугацаагаар бүх нийтийн шууд сонгуулийн үндсэн дээр нууц санал хураалтаар сонгогдоно. Сонгогчдын олонхын санал авсан нэр дэвшигч ерөнхийлөгчөөр сонгогдоно. Хэн ч олонхын санал аваагүй тохиолдолд сонгуулийг 14 хоногийн дараа дахин явуулна. Эхний сонгуулиар хамгийн их санал авсан 2 нэр дэвшигч дараагийн сонгуульд оролцох эрхтэй.	Хорват улсын Ерөнхийлөгчийн сонгуулийн тухай хууль. 7 зүйл Бүгд Найрамдах Хорват Улсын ерөнхийлөгчид нэр дэвшигч нь Хорват улсад бүртгэлтэй улс төрийн нам болон бие даагч нэр дэвшигч байна. 2 болон түүнээс дээш улс төрийн нам 1 нэр дэвшигчдийг дэвшүүлж болно. 8 зүйл. Бүгд Найрамдах Хорват Улсын ерөнхийлөгчид нэр дэвшигч нь сонгогчдоос наад зах нь 10000 гарын үсэг цуглуулж байж нэр дэвших эрхтэй болно.	Хорват улсын Ерөнхийлөгчийн сонгуулийн тухай хууль. 49. Бүгд Найрамдах Хорват Улсын ерөнхийлөгч нь ажил үүргээ хүлээн авсан өдрөө Хорватын үндсэн хуулийн шүүхийн өмнө тангараг өргөснөөр бүрэн эрх нь хэрэгжиж эхэлнэ.	105 зүйл. Бүгд Найрамдах Хорват улсын ерөнхийлөгчийг үүргээ гүйцэтгэж байхдаа үндсэн хуулийг зөрчсөн гэж үзвэл Парламентын гишүүдийн 2/3 -ийн саналаар огцруулах саналыг үндсэн хуулийн шүүхэд оруулна. Үндсэн хуулийн шүүх нийт шүүгчдийн 2/3-ийн саналаар Бүгд Найрамдах Хорват улсын ерөнхийлөгчийг огцруулах асуудлыг 30 хоногийн дотор шийдвэрлэнэ. Хэрвээ үндсэн хуулийн шүүх ерөнхийлөгчийг үндсэн хууль зөрчсөн гэж үзвэл ерөнхийлөгч албан үүргээсээ чөлөөлөгдөнө.

Ерөнхий сайд	<p>98 зүйл.</p> <p>3/ Ерөнхийлөгч нь намуудын Парламентад авсан суудлын тоог харгалзан парламентын гишүүдийн олонхын итгэлийг хүлээсэн Ерөнхий сайдад нэр дэвшигчид Засгийн газар байгуулах эрх олгоно.</p>	<p>110-р зүйл</p> <p>Ерөнхийлөгчөөс Засгийн газрыг бүрдүүлэх эрх олгосон нэр дэвшигч нь Засгийн газрын гишүүдийн нэрийг дэвшүүлнэ.</p> <p>Засгийн газрыг бүрдүүлэх эрх олгогдсоноос хойш газрыг бүрдүүлэх эрх олгогдсоноос хойш 30 хоногийн дотор ерөнхий сайд танхимаа бүрдүүлж, мөрийн хөтөлбөрөө Парламентад танилцуулж, итгэл үзүүлэх эсэх асуудлыг Парламентад оруулна. Парламентын нийт гишүүдийн олонхын саналаар Ерөнхий сайд болон Засгийн газарт итгэл үзүүлэхийг дэмжвэл засгийн газрын бүрэн эрх хэрэгжиж эхэлнэ.</p> <p>Засгийн газарт итгэл үзүүлэх эсэх асуудлаарх Парламентын гаргасан шийдвэрийг үндэслэн Ерөнхийлөгч ерөнхий сайдыг томилж, Парламентын дарга давхар гарын үсэг зурна. Ерөнхий сайд засгийн газрын гишүүдийг томилж шийдвэрийг гаргаж, парламентын дарга давхар гарын үсэг зурж баталгаажуулна. Ерөнхий сайд болон засгийн газрын гишүүд Парламентад тангараг өргөнө.</p> <p>111-р зүйл</p> <p>Засгийн газрыг байгуулах эрх олгогдсоноос хойш 30 хоногийн дотор Засгийн газрыг бүрдүүлж чадаагүй, эсхүл Парламентаас Засгийн газарт итгэл үзүүлэх боломжгүй гэж үзвэл Ерөнхийлөгч хугацааг 30 хүртэлх хоногоор сунгаж болно. Энэ хугацаанд бүрдүүлж чадаагүй бол Ерөнхийлөгч Засгийн газрыг байгуулах эрх бүхий этгээдэд өөр нэр дэвшигчийг нэр дэвшүүлнэ.</p>	<p>116 зүйл.</p> <p>Ерөнхий сайд, Засгийн газар, засгийн газрын гишүүдийг огцруулах асуудлыг парламентын гишүүдийн 1/5 саналаар оруулж парламент дэмжвэл засгийн газар огцорно. Парламент дээрх асуудлыг 30 хоногийн дотор шийдвэрлэнэ. Засгийн газрыг огцруулах асуудлыг парламентын гишүүдийн олонх дэмжээгүй бол дээрх асуудлаар 6 сарын дотор дахин авч хэлэлцэхгүй.</p>
--------------	---	--	--

7. Исланд

	Сонгуулийн хэлбэр	Нэр дэвшүүлэх	Томилдог /Баталдаг субъект	Огцируулах /чөлөөлөх субъект
Ерөнхийлөгч	<p>2-р зүйл Ерөнхийлөгч нь бүх ард түмнээс сонгогдоно.</p> <p>5-р зүйл. Ерөнхийлөгч болон Улсын Их Хурал нь бүх нийтийн, шууд санал хураалтаар сонгогдоно. Хэрэв олон нэр дэвшигч өрсөлдөж байгаа тохиолдолд олонхын санал авсан нэр дэвшигч, нэг нэр дэвшигч дэвшсэн бол түүнийг санал хураалтгүйгээр сонгоно.</p>	<p>5-р зүйл. Ерөнхийлөгчид нэр дэвшигч нь 1500-с багагүй, 3000-с ихгүй сонгогчдын дэмжлэг авснаар нэр дэвшинэ. Хэрэв олон нэр дэвшигч өрсөлдөж байгаа тохиолдолд олонхын санал авсан нэр дэвшигч, нэг нэр дэвшигч нэр дэвшсэн тохиолдолд түүнийг санал хураалтгүйгээр сонгогдсонд тооцно.</p>		
Ерөнхий сайд			15-р зүйл. Ерөнхийлөгч нь сайд нарыг томилж, чөлөөлнө. Сайдын тоо болон эрх үүргийг тогтоож, хариуцлага хүлээлгэнэ.	

8. Сингапур

Ерөнхийлөгч	Сонгуулийн хэлбэр	Нэр дэвшүүлэх	Томилдог /Баталдаг субъект	Огцруулах /чөлөөлөх субъект
	20.1 Бүх нийтийн шууд сонгуулиар 6 жилээр сонгодог. Ерөнхий сайд нь Ерөнхийлөгчид нэр дэвшүүлэх товыг зарлана, Нэр дэвшүүлэх өдөр зөвхөн нэг нэр дэвшигч материалаа ирүүлсэн бол, түүнийг Ерөнхийлөгчөөр сонгогдсоноор зарлана. Нэгээс дээш нэр дэвшигч байгаа тохиолдолд сонгууль зарлаж сонгуулиар хамгийн олон санал авсан нэр дэвшигчийг Ерөнхийлөгчөөр сонгоно.	19-р зүйл. Ерөнхийлөгчид нэр дэвшигч нь дараах болзлыг хангасан байна: Сингапурын иргэн байх; 45-с дээш насны сонгогчдын нэрсийн жагсаалтад бүртгүүлсэн байх; Сингапур улсад нийтдээ 10-с доошгүй жил оршин суусан байх 45-р зүйлд заасан нөхцөлийг хангаагүй байх /Ерөнхийлөгчийн албан тушаалд харшлах нөхцөлүүд/ Ерөнхийлөгчийн сонгуулийн хорооноос тавигдах ёс зүйн болзлыг хангасан байх Нэр дэвших үедээ аль нэг намыг гишүүн бус байна; 3 жилээс дээш хугацаагаар дараах албан тушаалыг хашсан байх; Сайд, Дээд шүүхийн Ерөнхий шүүгч, Спикер, Ерөнхий прокурор, Нийтийн албаны комиссын дарга, Ерөнхий аудитор, Ерөнхий нягтлан бодогч эсхүл ТБНД, 22А-д заасан төрийн зөвлөлийн дарга, эсхүл ерөнхий захирал, 100 сая ам.доллараас дээш хөрөнгө бүхий компанийн ТУЗ-ын дарга, эсхүл ерөнхий захирал, эсхүл дээрхтэй төстэй төрийн эсхүл хувийн байгууллагад, дээрхтэй төстэй албан тушаал эрхэлж байсан, Ерөнхийлөгчийн үүргийг гүйцэтгэхэд шаардагдах санхүүтэй холбоотой асуудлыг удирдаж, зохион байгуулах туршлагатай байх.	20-р зүйл Ерөнхийлөгчийн бүрэн эрхийн хугацаа нь албан үүргээ хүлээн авснаас хойш 6 жил байна. Шинээр сонгогдсон Ерөнхийлөгчийн бүрэн эрхийн хугацаа нь өмнөх Ерөнхийлөгчийн бүрэн эрхийн хугацаа дууссан, эсхүл Ерөнхийлөгчийн албан тушаал эзгүй байгаа тохиолдолд сонгууль явагдсаны дараачийн өдөр эхэлнэ. Ерөнхийлөгч нь албан үүргээ хүлээж авахдаа Дээд шүүхийн ерөнхий шүүгч, эсхүл Дээд шүүхийн бусад шүүгчийг байлцуулж, тангараг өргөнө.	

Ерөнхий сайд	25-р зүйл. Ерөнхий сайдыг томилох Ерөнхийлөгч Парламентын гишүүдийн олонхын итгэлийг хүлээх чадвартай гэж үзсэн Парламентын гишүүнийг Ерөнхий сайдаар томилох бөгөөд Ерөнхий сайдын зөвлөснөөр Парламентын гишүүд дундаас сайд нарыг томилно. Ингэхдээ Парламент тасран үед томилоо хийхдээ өмнөх Парламентын гишүүнийг томилж болох ба тэрээр шинэ Парламентын анхны хуралдаан явагдсанаас хойш, тухайн Парламентын гишүүн бус нөхцөлд албан үүргээ үргэлжлүүлэх эрхгүй байна. Энэхүү зүйлд заасан томилгоог Ерөнхийлөгч хийх бөгөөд төрийн тамгаар баталгаажуулна.	26-р зүйл. А.Ерөнхий сайд огцрох тухай өргөдлөө Ерөнхийлөгчид бичгээр гаргасан, эсхүл Б. Ерөнхийлөгч өөрийн бүрэн эрхийн хүрээнд Ерөнхий сайдыг Парламентын олонхын итгэлийг хүлээхгүй байна гэж үзсэн тохиолдолд, 2А. Ерөнхий сайдаас бусад сайд нарыг дараах нөхцөлд огцруулна: Ерөнхийлөгч Ерөнхий сайдын зөвлөсний дагуу сайдыг тухайн албан тушаалаас нь албан ёсоор огцруулах тухай шийдвэр гаргасан.
--------------	--	---

9. Словак

	Сонгуулийн хэлбэр	Нэр дэвшүүлэх	Томилдог /Баталдаг субъе́кт	Огцруулах /чөлөөлөх субъе́кт
Ерөнхийлөгч	101.2/Ерөнхийлөгчийг Словакийн иргэд шууд сонгуулиар нууц санал хураалтаар таван жилийн хугацаатай сонгоно. 4/ Нийт сонгогчдын талаас илүү хувийн санал авсан нэр дэвшигч Ерөнхийлөгчөөр сонгогдоно. Хэрвээ аль ч нэр дэвшигч сонгогчдын тухайлан заасан хэмжээний олонхын саналыг авч чадахгүй бол хоёр дахь санал хураалтыг 14 өдрийн дотор зохион байгуулна.	(3)Ерөнхийлөгчид нэр дэвшигчийг Парламентын 15-аас цөөнгүй гишүүд эсхүл Словак улсын Үндэсний зөвлөлийн сонгуулийн эрх бүхий иргэд наанадаж 15000 санал өргөх үндсэн дээр дэвшүүлнэ. Сонгуулийн тов гаргасан өдрөөс хойш 21 өдрийн дотор нэр дэвшигчийн нэрийг Словак улсын Үндэсний зөвлөлийн даргад өргөн барина.	(7) Сонгогдсон нэр дэвшигч тангараг Ерөнхийлөгчийн албаны эрх үүрэг нь эхэлнэ. Тэрээр өмнөх Ерөнхийлөгчийн албан хугацаа дуусгавар болох өдрийн үдээс өмнө Словак улсын Үндэсний зөвлөлийн өмнө Үндсэн хуулийн шүүхийн тэргүүний хөтөлбөрөөр тангараг өргөнө.	106.1/ Ерөнхийлөгчийг хугацаанаас нь өмнө бүх нийтийн санал хураалтаар эргүүлэн татаж болно. Ерөнхийлөгчийг эргүүлэн татах тухай бүх нийтийн санал асуултыг Словак улсын Үндэсний зөвлөлийн дарга Словак улсын Үндэсний зөвлөлийн бүх гишүүдийн тавны гурваас багагүй хувь эзлэх олонхын санал бүхий шийдвэрт үндэслэн зарлана. 2/ Хэрвээ эрх бүхий сонгогчдын талаас илүү хувь нь түүнийг эргүүлэн татах санал өгвөл Ерөнхийлөгчийг эргүүлэн татна.

Ерөнхий сайд	<p>110. Ерөнхий сайдыг Ерөнхийлөгч томилж, чөлөөлнө.</p> <p>111. Ерөнхий сайдын санал болгосноор Ерөнхийлөгч Засгийн газрын гишүүдийг томилж, чөлөөлөх ба тэдэнд яамдыг удирдах бүрэн эрх олгоно.</p>	<p>115-р зүйл.</p> <p>1/ Хэрвээ Словак улсын Үндэсний зөвлөл итгэл үл үзүүлэх санал хурааж баталвал, эсхүл Засгийн газрын итгэл үзүүлэх саналын хүсэлтийг хүлээн аваагүй бол Словак улсын Ерөнхийлөгч Засгийн газрыг эргүүлэн татна.</p> <p>116-р зүйл.</p> <p>2/ Засгийн газрын гишүүн нь огцрох хүсэлтээ Словак улсын Ерөнхийлөгчид өргөн барина.</p> <p>4/ Засгийн газрын хэн нэгэн гишүүнийг эргүүлэн татах тухай саналыг Ерөнхий сайд Ерөнхийлөгчид өргөн барьж болно.</p> <p>6/ Хэрвээ Словак улсын Үндэсний зөвлөлөөс Ерөнхий сайдад итгэл үл үзүүлэх санал гарган баталбаас Словак улсын ерөнхийлөгч түүнийг эргүүлэн татна. Ерөнхий сайдыг эргүүлэн татах нь Засгийн газрыг татан буулгаж буй хэрэг мөн.</p>
--------------	---	---

10. Турк

	Сонгуулийн хэлбэр	Нэр дэвшүүлэх	Томилдог /Баталдаг субъект	Огцуулах /чөлөөлөх субъект
Ерөнхийлөгч	102-р зүйл 1/ Ерөнхийлөгчид бүх нийтийн сонгуулиар нийт сонгогчдын үнэмлэхүй олонхын санал авсан нэр дэвшигч сонгогдоно. 2/ Хэрвээ анхны санал хураалтаар үнэмлэхүй олны санал аваагүй бол үүнээс хойш 2 дахь ням гаригт нь 2 дахь санал хураалтыг зохион байгуулна. 2 дахь санал хураалтад эхний санал хураалтаар хамгийн их санал нэр дэвшигч нь Ерөнхийлөгчөөр сонгогдоно.	101-р зүйл. Улсын Ерөнхийлөгчөөр Үндэсний Их Чуулган гишүүд дотроосоо 40 нас хүрсэн, дээд боловсролтой гишүүнийг, эсхүл Туркийн иргэд дундаас эдгээр шаардлагуудыг хангасан, депутатаар сонгогдох шаардлагыг хангасан иргэнийг сонгоно. Ингэхдээ дээрх шаардлага хангасан иргэнийг чуулганы доод тал нь 20 гишүүний бичгээр илэрхийлсэн саналыг үндэслэн нэр дэвшүүлнэ.	103-р зүйл Ерөнхийлөгч нь Үндэсний зөвлөлийн өмнө тангараг өргөнө.	105-р зүйл. Ерөнхийлөгчийг Туркийн Үндэсний Их Чуулганы бүх гишүүдийн гуравны нэгээс доошгүй саналаар, эсхүл бүх гишүүдийн дөрөвний гуравас доошгүйн шийдвэрээр эх орноосоо урвасан хэмээн үзвэл огцруулж болно.
Ерөнхий сайд		109-р зүйл. Сайд нарын зөвлөл нь Ерөнхий сайд болон сайд нараас бүрдэнэ. Ерөнхийлөгч нь Ерөнхий сайдыг Үндэсний Их хурлын гишүүд дундаас томилно. Сайд нарын Зөвлөлийн Зөвлөл нь Ерөнхий сайд болон сайд нараас бүрдэнэ. Ерөнхий сайд нь сайд нарыг Үндэсний Их хурлын гишүүд дундаас, эсхүл Үндэсний Их хурлын гишүүнд тавигдах шаардлагыг хангасан этгээдийг томилж бөгөөд шаардлагатай гэж үзсэн тохиолдолд Ерөнхийлөгч нь Ерөнхий сайдын санал болгосны дагуу үүрэгт ажлаас нь чөлөөлж болно.		

11. Македон

	Сонгуулийн хэлбэр	Нэр дэвшүүлэх	Томилдог /Баталдаг субъект	Огцуулах /чөлөөлөх субъект
Ерөнхийлөгч	80-р зүйл Ерөнхийлөгчийг ард нийтийн шууд сонгуулиар, нууц санал хураалтаар 5 жилийн хугацаатай сонгоно.			87-р зүйл. Ерөнхийлөгч үйл ажиллагааныхаа явцад Үндсэн хууль, бусад хуулийг зөрчөөл хариуцлага хүлээнэ. Ерөнхийлөгчид хариуцлага тооцох санаачилгыг Хурал нийт бүрэлдэхүүнийхээ 2/3-ын саналаар, хариуцлага тооцох шийдвэрийг Үндсэн хуулийн цэц гаргана.

Ерөнхий сайд		84-р зүйл. Засгийн газрын бүрэлдэхүүнийг тодорхойлох эрхийг Ерөнхийлөгч олгоно. 90-р зүйл Хурал бүтэц зохион байгуулалтынхаа асуудлыг шийдэж дууссаны дараа 10 хоногт багтааж Ерөнхийлөгч нь Засгийн газрыг байгуулах эрхийг сонгуульд ялж хуралд олонх болсон нам эвсэлд, эсхүл нам эвслийн санал болгосон нэр дэвшигч [Ерөнхий сайд болох] –д олгоно.	
--------------	--	---	--

12. Кыргызстан

	Сонгуулийн хэлбэр	Нэр дэвшүүлэх	Томилдог /Баталдаг субъект	Огцруулах /чөлөөлөх субъект
Ерөнхийлөгч	61-р зүйл. Ерөнхийлөгч нь ард нийтийн сонгуулиар, 6 жилийн хугацаатай сонгогдоно. (Кыргызийн үндсэн хуульд зааснаар, нэг хүн 2 удаа Ерөнхийлөгч болох боломжгүй.	62-р зүйл. Ерөнхийлөгчид нэр дэвшигчийн тоог хязгаарлахгүй. 30000 дэмжигчийн гарын үсэг цуглуулсан хүн Ерөнхийлөгчид нэр дэвшигчээр бүртгэгдэх боломжтой.		66-69-р зүйл 1/ өөрийн хүсэлтээр 2/ эрүүл мэндийн шалтгаанаар 3/ Гэм буруутай нь тогтоодсон бол Ерөнхийлөгчийг буруутгах үндэслэлийг Жогорку Кенеш гаргахдаа "тусгай комиссын дүгнэлтэд үндэслэх" ба огцруулах саналыг түүний нийт бүрэлдэхүүний 2/3 -с багагүй хэсэг нь "дэмжсэн" байх шаардлагатай;

<p>Ерөнхий сайд</p>	<div data-bbox="168 1271 977 1538"> </div> <div data-bbox="168 936 977 1271"> <p>84.1 Жогорку Кенешт талаас илүү судал авсан бүлэг, эсвэл эвслийн бүлэг нь анхны хуралдаанаас хойш 15 хоногийн дотор Ерөнхий сайдад нэр дэвшүүлнэ. Ерөнхий сайдад нэр дэвшигч Засгийн газрын хөтөлбөр, бүтэц, бүрэлдэхүүнийг Жогорку Кенешт санал болгоно.</p> <p>84.2 Хэрэв Жогорку Кенеш нь Засгийн газрыг хугацаандаа баталж чадаагүй бол, эсвэл сонгуулийн дүнд аль ч улс төрийн нам талаас илүү тооны суудал аваагүй бол Ерөнхийлөгч намын бүлгүүдийн аль нэгэнд 15 хоногийн дотор олонхоо бүрдүүлж, Ерөнхий сайдад нэр дэвшүүлэхийг санал болгоно.</p> <p>84.3 Хугацаандаа баталж чадаагүй тохиолдолд Ерөнхийлөгч дараагийн намын бүлэгт санал болгоно.</p> <p>84.4 Мөн хугацаандаа баталж чадаагүй бол намын бүлгүүд өөрсдийн санаачилгаар 15 хоногийн дотор олонхоо бүрдүүлж, Ерөнхий сайдад нэр дэвшүүлнэ.</p> </div> <div data-bbox="168 632 977 936"> <p>84.5 Ерөнхийлөгч Ерөнхий сайд болон Засгийн газрын бусад гишүүдийг томилох шийдвэрийг 3 хоногт гаргана. Хэрэв хугацаандаа томилж чадаагүй бол нэр дэвшигчдийг томилогдсон гэж үзнэ.</p> <p>84.6 Хэрэв парламент Үндсэн хуульд заасны дагуу Засгийн газрын хөтөлбөр, бүтэц, бүрэлдэхүүнийг баталж чадаагүй бол Ерөнхийлөгч хугацаанаас өмнө Жогорку Кенеш (парламент)-ийн сонгуулийг зарлана.</p> </div> <div data-bbox="168 184 977 632"> <p>-</p> </div>
----------------------------	--

**Нэг. Монгол Улсын Ерөнхийлөгчийн бүрэн эрхийг зарим орны
Ерөнхийлөгчийн бүрэн эрхтэй харьцуулсан байдал**

Судалгааны энэхүү хэсэгт Монгол Улсын Ерөнхийлөгчийн хуулиар тогтоосон бүрэн эрхийг Болгар, Исланд, Кыргызстан, Македон, Сингапур, Серби, Словак, Турк, Финлянд, Хорват, Чрна Гора зэрэг 11 орны Үндсэн хууль болон холбогдох бусад хуулиар хэрхэн зохицуулсан талаар харьцуулсан хүснэгтээр харууллаа.

Хүснэгт 2-т Монгол Улсын Ерөнхийлөгчийн бүрэн эрхийн холбогдох зүйл, заалт нь дээр дурдсан 11 орны Ерөнхийлөгчид Үндсэн хууль болон бусад хуулиар олгогдсон тохиолдолд (+), хэрэв уг бүрэн эрх олгогдоогүй бол (-), Үндсэн хууль болон бусад хуулиар ижил төстэй хуулийн зохицуулалт байхгүй бол (Н), бусад байгууллага, субъектүүдтэй хамтран хэрэгжүүлж байгаа бол (+3) гэсэн тэмдэглэгээгээр тус тус орууллаа. Мөн Хавсралт 1-ээр тухайн орны хувьд Хүснэгт 2-т харьцуулсан бүрэн эрхийг хэрхэн зохицуулдаг талаар хуулийн зохицуулалтыг тусгасан болно.

Хүснэгт 2.

Монгол Улсын болон зарим орны Ерөнхийлөгчийн бүрэн эрхийн харьцуулалт:

№	Монгол Улсын Ерөнхийлөгчийн үндсэн бүрэн эрх	Болгар	Финлянд	Серби	Чрна Гора	Хорват	Исланд	Сингапур	Словак	Турк	Македон	Кыргызстан
1	26. Ерөнхийлөгч, Улсын Их Хурлын гишүүн, Засгийн газар хууль санаачлах эрх эдэлнэ.	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
2	27. 3. Улсын Их Хурлын гишүүдийн гуравны нэгээс дээшихийн шаардсанаар, эсхүл Ерөнхийлөгч, Улсын Их Хурлын даргын санаачилгаар ээлжит бус чуулган чуулж болно.	+	-	-	+	+	+	*	-	+	Н	+
3	27. 4. Улсын Их Хурлын анхдугаар чуулганыг сонгууль явуулсан өдрөөс хойш гуч хоногийн дотор Ерөнхийлөгч, бусад чуулганыг Улсын Их Хурлын дарга товлон зарлана.	+	-	-	-	+	+	*	+	-	+	-
4	31. 7. Ерөнхийлөгчийг зөвхөн нэг удаа улируулан сонгож болно.	+	+	+	+	+	Н	Н	-	+	+	-
5	33.1. 6/ Монгол Улсад суух гадаад улсын бүрэн эрхт төлөөлөгчийн газрын тэргүүний итгэмжлэх, эгүүлэн татах жуух бичгийг хүлээн авах;	+	+	+	+	+	-	-	+	+	+	+
6	33.1. 7/ улсын цол, цэргийн дээд цол хүртээх, одон, медалиар шагнах;	+	+	+	+	+	Н	Н	+	+	+	+
7	33.1. 8/ уучлал үзүүлэх;	+	+	+	+	+	+	+	+	+	+	+
8	33.1. 9/ Монгол Улсын харьяат болох, харьяатаас гарах, тус улсад орогнох эрх олгох асуудлыг шийдвэрлэх;	+	-	-	-	-	-	-	-	-	-	+
9	33.1. 10/ Монгол Улсын үндэсний аюулгүй байдлын зөвлөлийг тэргүүлэх;	+	-	+	+	+	Н	Н	Н	+	+	+
10	33.1. 11/ бүх нийтийн буюу хэсэгчилсэн цэргийн дайчилгаа зарлах;	+	+	Н	Н	Н	Н	-	+	Н	Н	+

№	Монгол Улсын Ерөнхийлөгчийн үндсэн бүрэн эрх	Болгар	Финланд	Серби	Чрна Гора	Хорват	Исланд	Сингапур	Словак	Турк	Македон	Кыргызстан
11	33.2. Ерөнхийлөгч Монгол Улсын зэвсэгт хүчний ерөнхий командлагч байна.	+	+	+	+	+	Н	Н	+	+	+	+
12	65. 1. Үндсэн хуулийн цэц есөн гишүүнээс бүрдэнэ. Тэдгээрийн гурвыг Улсын Их Хурал, гурвыг Ерөнхийлөгч, гурвыг Улсын дээд шүүхийн санал болгосноор Улсын Их Хурал зургаан жилийн хугацаагаар томилно.	+	-	+	-	-	-	+3	+	+	-	+
13	33.4. Ерөнхийлөгчид тодорхой бүрэн эрхийг зөвхөн хуулиар олгож болно.	Н	+	-	+	-	-	-	+	+	-	-

Хоёр. Монгол Улсын Ерөнхийлөгчийн бусад субъектуудтай хамтран хэрэгжүүлэх эрхийг зарим орны Ерөнхийлөгчийн эрхтэй харьцуулсан байдал

№	Монгол Улсын Ерөнхийлөгчийн бүрэн эрх	Болгар	Финланд	Серби	Чрна Гора	Хорват	Исланд	Сингапур	Словак	Турк	Македон	Кыргызстан
1	33.1. 1/ Улсын Их Хурлын баталсан хууль, бусад шийдвэрт бүхэлд нь буюу зарим хэсэгт нь хориг тавих. Ерөнхийлөгчийн тавьсан хоригийг Улсын Их Хурлаар хэлэлцэж, чуулганд оролцсон нийт гишүүний гуравны хоёр нь хүлээж аваагүй бол уг хууль, шийдвэр хүчин төгөлдөр хэвээр үлдэнэ;	-	-	-	-	Н	-	+3	-	+	-	-
2	33.1. 2/ Улсын Их Хуралд олонх суудал авсан нам, эвслээс нэр дэвшүүлсэн хүнийг; аль ч нам, эвсэл олонхын суудал аваагүй бол хамгийн олон суудал авсан нам, эвсэл бусад нам, эвсэлтэй зөвшилцөн нэр дэвшүүлсэн хүнийг; хэрэв хамгийн олон суудал авсан нам, эвсэл бусад нам, эвсэлтэй зөвшилцөж Ерөнхий сайдад нэр дэвшүүлж чадаагүй бол Улсын Их Хуралд суудал авсан нам, эвсэл зөвшилцөн олонхоороо нэр дэвшүүлсэн хүнийг Ерөнхий сайдаар томилох саналыг тав хоногийн дотор Улсын Их Хуралд оруулах;	+	+	+	-	+	+	+Д	+	+	+	+
3	33.1. 3/ өөрийн бүрэн эрхэд хамаарах асуудлаар Засгийн газарт чиглэл өгөх. Энэ талаар Ерөнхийлөгч зарлиг гаргавал түүнд Ерөнхий сайд гарын үсэг зурснаар хүчин төгөлдөр болно;	Н	Н	Н	Н	Н	Н	Н	Н	Н	Н	Н

№	Монгол Улсын Ерөнхийлөгчийн бүрэн эрх	Болгар	Финланд	Серби	Чрна Гора	Хорват	Исланд	Сингапур	Словак	Турк	Македон	Кыргызстан
4	33.1. 4/ гадаад харилцаанд улсаа бүрэн эрхтэй төлөөлж, Улсын Их Хуралтай зөвшилцөн Монгол Улсын нэрийн өмнөөс олон улсын гэрээ байгуулах;	+	+	+	+	+3	+	Н	+3	+	+	+3
5	33.1. 5/ Монгол Улсаас гадаад улсад суух бүрэн эрхт төлөөлөгчийн газрын тэргүүнийг Улсын Их Хуралтай зөвшилцөн томилох буюу эгүүлэн татах;	+	+	+	+	+	Н	Н	-	+	+	+3
6	33.1. 12/ Үндсэн хуулийн хорин тавдугаар зүйлийн 2, 3 дахь хэсэгт заасан онцгой нөхцөл бий болбол Улсын Их Хурлын чуулганы чөлөө цагт, хойшлуулшгүй тохиолдолд улсын нийт нутаг дэвсгэрт буюу зарим хэсэгт нь онц болон дайны байдал зарлах, түүнчлэн цэрэг хөдөлгөх захирамж өгөх. Онц байдал, дайны байдал зарласан Ерөнхийлөгчийн зарлигийг Улсын Их Хурал уул зарлиг гарснаас хойш долоо хоногийн дотор хэлэлцэж батлах буюу хүчингүй болгоно. Хэрэв Улсын Их Хурал шийдвэр гаргаагүй бол уул зарлиг хүчингүй болно.	+	+3	+	-	-	Н	Н	-	-	+3	+
7	51. 2. Шүүхийн ерөнхий зөвлөлөөс Улсын дээд шүүхийн шүүгчдийг Улсын Их Хуралд танилцуулснаар, бусад шүүхийн шүүгчдийг Шүүхийн ерөнхий зөвлөлийн санал болгосноор тус тус Ерөнхийлөгч томилно. Ерөнхий шүүгчийг Улсын дээд шүүхийн санал болгосноор гишүүдийнх нь дотроос зургаан жилийн хугацаагаар Ерөнхийлөгч томилно.	+	+	-	-	+	Н	+3	+	-	-	+
8	56. 2. Улсын ерөнхий прокурор, түүний орлогч нарыг Улсын Их Хуралтай зөвшилцөн Ерөнхийлөгч зургаан жилийн хугацаагаар томилно.	+	+	-	-	-	Н	+3	+	+	-	+

ЕРӨНХИЙЛӨГЧИЙН БҮРЭН ЭРХИЙГ ХУУЛИАР ЗОХИЦУУЛСАН БАЙДАЛ

26-р зүйл. Ерөнхийлөгч, Улсын Их Хурлын гишүүн, Засгийн газар хууль санаачлах эрх эдэлнэ.

№	Улс	Холбогдох заалт
1	Болгар	87 дугаар зүйл Үндэсний Ассамблейн гишүүн бүр, эсхүл Сайд нарын зөвлөл хууль санаачлах эрхтэй байна.
2	Финлянд	70 дугаар зүйл. Хууль батлах хүсэлтийг Засгийн газраас санал болгосноор Парламент, эсхүл Парламентын гишүүн гаргаж болно. Парламентын гишүүн нь Парламентын чуулгантай үед хүсэлт гаргана.
3	Серби	107 дугаар зүйл. Хууль болон бусад шийдвэрийн төсөл санаачлах эрхийг: Парламентын гишүүн тус бүр, автономит мужуудын Ассамблей, эсхүл доод тал нь 30000 сонгогчийн санаачилгаар хууль санаачилна. Иргэний хамгаалагч болон Сербийн Үндэсний Банк нь өөрийн эрх мэдэлд хамаарах асуудлаар хууль өргөн мэдүүлэх эрхтэй байна.
4	Чрна Гора	93 дугаар зүйл. Хууль санаачлах эрхийг Засгийн газар болон Парламентын гишүүн эдэлнэ. Мөн хууль санаачлах эрхийг 6000 сонгогч өөрсдийн итгэмжилсэн Парламентын гишүүнээр дамжуулан хэрэгжүүлнэ.
5	Хорват	85 дугаар зүйл Хорватын Парламентын гишүүн, төлөөлөгчдийн парламентын бүлгүүд болон Парламентын байнгын хороод болон Засгийн газар нь хууль санаачлах эрхтэй байна.
6	Исланд	25 дугаар зүйл Ерөнхийлөгч нь хуулийн төсөл болон бусад шийдвэрийн төслийг Парламентад өргөн барих эрхтэй байна. 38 дугаар зүйл Парламентын гишүүд болон сайд нар хууль болон бусад шийдвэрийн төсөл санаачлах гаргах эрхтэй байна.
7	Сингапур	59 дүгээр зүйл Энэхүү Үндсэн хууль болон Парламентын тогтоолд заасны дагуу аль ч гишүүн хууль санаачлах эрхтэй байна.
8	Словак	87 дугаар зүйл Үндэсний зөвлөлийн байнгын хороод, Парламентын гишүүд болон Засгийн газар хууль санаачлах эрхтэй байна.
9	Турк	88 дугаар зүйл Сайд нарын зөвлөл болон Парламентын гишүүд хууль санаачлах эрхтэй байна.
10	Македон	71 дүгээр зүйл Хууль санаачлах эрхийг Парламентын гишүүн, Засгийн газар болон 10000 сонгогч эдэлнэ.
11	Кыргызстан	79 дүгээр зүйл Хууль санаачлах эрхийг: 10000 сонгогч, Парламентын гишүүн, Засгийн газар эдэлнэ.

27.3. Улсын Их Хурлын гишүүдийн гуравны нэгээс дээшихийн шаардсанаар, эсхүл Ерөнхийлөгч, Улсын Их Хурлын даргын санаачилгаар ээлжит бус чуулган чуулж болно.

№	Улс	Холбогдох заалт
1	Болгар	78 дугаар зүйл. Үндэсний Ассамблейн дарга Ассамблейг дараах тохиолдолд зарлан хуралдуулна. 1. Өөрийн санаачилгаар, 2. Гишүүдийн 1/5-ийн шаардлагаар 3. Ерөнхийлөгчийн хүсэлтээр 4. Сайд нарын зөвлөлийн хүсэлтээр
2	Финлянд	33 дугаар зүйл. Шаардлагатай үед Парламентын спикер шинэ сонгууль явагдахаас өмнө Парламентын чуулганыг зарлана.
3	Серби	106 дугаар зүйл. Үндэсний Ассамблейн ээлжит бус чуулганыг гишүүдийн гуравны нэгээс дээшихийн шаардсанаар, эсхүл чуулганаар хэлэлцэх асуудлын дарааллыг баталсан тохиолдолд Засгийн газрын саналаар зарлаж болно.
4	Чрна Гора	90 дугаар зүйл. Ерөнхийлөгч, засгийн газар, эсхүл Парламентын гишүүдийн гуравны нэгээс доошгүйн саналаар Парламентын ээлжит бус чуулганыг зарлана.
5	Хорват	79 дүгээр зүйл. Хорват Улсын Парламентын онцгой чуулганыг Ерөнхийлөгч, Засгийн газар, эсхүл гишүүдийн олонхын саналаар зарлан хуралдуулна. Ерөнхийлөгч парламентын намын бүлгүүд урьдчилан зөвлөлдсөний үндсэн дээр онцгой чуулганыг зарлах эрхтэй байна.
6	Исланд	23 дугаар зүйл. Ерөнхийлөгч нь Парламентыг жилд нэг удаа хоёр долоо хоногоос ихгүй хугацаанд завсарлуулах эрхтэй байна. Ерөнхийлөгч өөрийн хүсэлтээр мөн Парламентын гишүүдийн олонхын шаардсанаар ээлжит бус чуулганыг зарлана.
7	Сингапур	-
8	Словак	83.2 дугаар зүйл. Үндэсний зөвлөлийн дарга нь хүсэлтээрээ, эсхүл гишүүдийн тавны нэгээс дээшихийн саналаар ээлжит бус чуулган зарлана. Энэ тохиолдолд 7 хоногийн дотор ээлжит бус чуулганыг хуралдуулна.
9	Турк	93 дугаар зүйл. Ерөнхийлөгч өөрийн санаачилгаар, эсхүл Сайд нарын зөвлөлийн хүсэлтээр ээлжит бус чуулган зарлана. Мөн Парламентын спикер өөрийн хүсэлтээр, эсхүл гишүүдийн тавны нэгийн бичгээр гаргасан хүсэлтээр ээлжит бус чуулганыг зарлана.
10	Македон	-
11	Кыргызстан	64.2 дугаар зүйл. Ерөнхийлөгч нь Парламентын ээлжит бус чуулган зарлах эрхтэй байна. Парламентын спикер нь Ерөнхийлөгч, Засгийн газар, эсхүл Парламентын гишүүдийн гуравны нэгээс доошгүйн хүсэлтээр ээлжит бус чуулганыг зарлана.

27. 4. Улсын Их Хурлын анхдугаар чуулганыг сонгууль явуулсан өдрөөс хойш гуч хоногийн дотор Ерөнхийлөгч, бусад чуулганыг Улсын Их Хурлын дарга товлон зарлана.

№	Улс	Холбогдох заалт
1	Болгар	75 дугаар зүйл. Үндэсний Ассамблейн анхдугаар чуулганыг сонгууль явагдсанаас хойш нэг сарын дотор Ерөнхийлөгч товлон зарлана. Ерөнхийлөгч товлон зарлаагүй тохиолдолд Үндэсний Ассамблейн 1/5 гишүүдийн саналаар товлон зарлана.
2	Финлянд	Парламентын дэгийн тухай журам 2 дугаар зүйл ⁹⁹ . Парламентын анхдугаар чуулганыг хууль зүйн канцлер гишүүдийн нэрсийн жагсаалтаар гишүүдийг дуудаж эхлүүлнэ.
3	Серби	101 дүгээр зүйл. Парламентын анхдугаар чуулганыг сонгуулийн дүн зарлагдсанаас хойш 30 хоногийн дотор өмнөх Парламентын спикер товлон зарлана.
4	Чрна Гора	88 дугаар зүйл. Шинээр сонгогдсон Парламентын анхдугаар чуулганыг сонгуулийн дүн зарлагдсанаас хойш 15 хоногийн дотор өмнөх Парламентын спикер товлон зарлана.
5	Хорват	98 дугаар зүйл. Ерөнхийлөгч нь Хорватын Парламентын сонгуулийг зарлаж, Парламентын анхдугаар чуулганыг зарлана.
6	Исланд	22 дугаар зүйл. Ерөнхийлөгч Парламентын сонгууль явагдсанаас хойш 10 долоо хоногоос хэтрэлгүй Парламентын анхдугаар чуулганыг товлон зарлана.
7	Сингапур	-
8	Словак	82.2 дугаар зүйл. Үндэсний зөвлөлийн нээлтийн чуулганыг Словак улсын Ерөнхийлөгч сонгуулийн дүн зарласнаас хойш 30 хоногийн дотор зарлана. Эсвэл Үндэсний зөвлөл нь сонгуулийн дүн зарлагдсанаас хойш 13 дахь өдөр хуралдана.
9	Турк	Парламентын дэгийн тухай журам 3 дугаар зүйл ¹⁰⁰ . Парламентын анхдугаар чуулганыг зарлахгүй бөгөөд сонгуулийн дүн зарлагдсаны 5 дахь өдрийн 15 цагт хуралдана.
10	Македон	Парламентын дэгийн тухай хууль 9 дүгээр зүйл ¹⁰¹ . Анхны чуулганыг бүрэн эрхийн хугацаа нь дуусгавар болж буй Ерөнхийлөгч зарлаагүй тохиолдолд чуулганыг сонгууль явагдсанаас хойш 21 дахь хоног дээр хамгийн ахмад гишүүд зарлан хуралдуулна.
11	Кыргызстан	71 дүгээр зүйл. Парламентын хамгийн ахмад гишүүн анхны чуулганыг хуралдуулна.

⁹⁹Parliament's Rules Of Procedure 17 december 1999 (40/2000, amendments up to 895/2012 included)
https://www.eduskunta.fi/FI/tietoaeduskunnasta/julkaisut/Documents/ekj_3+2013.pdf

¹⁰⁰https://global.tbmm.gov.tr/docs/rules_of_procedure_en.pdf

¹⁰¹<http://parliament.am/library/kanonakarger/MACEDONIA.pdf>

31. 7. Ерөнхийлөгчийг зөвхөн нэг удаа улируулан сонгож болно.

№	Улс	Холбогдох заалт
1	Болгар	93 дугаар зүйл. Ерөнхийлөгч болон Дэд ерөнхийлөгчийг зөвхөн нэг удаад улируулан сонгож болно.
2	Финлянд	54 дүгээр зүйл. Ерөнхийлөгч тухайн албан тушаалдаа дараалан хоёроос дээшгүй удаа сонгогдоно
3	Серби	116 дугаар зүйл. Нэг хүнийг Ерөнхийлөгчөөр хоёроос дээш удаа сонгохгүй.
4	Чрна Гора	97 дугаар зүйл. Нэг хүнийг Ерөнхийлөгчид дээд тал нь 2 удаа сонгож болно.
5	Хорват	95 дугаар зүйл. Нэг хүнийг Ерөнхийлөгчөөр хоёроос дээш удаа сонгохгүй.
6	Исланд	-
7	Сингапур	-
8	Словак	103 дугаар зүйл. Нэг хүнийг Ерөнхийлөгчөөр дараалан хоёроос дээш удаа сонгохгүй.
9	Турк	101 дүгээр зүйл. Нэг хүнийг Ерөнхийлөгчид дээд тал нь 2 удаа сонгож болно.
10	Македон	80 дугаар зүйл. Нэг хүнийг Ерөнхийлөгчид дээд тал нь 2 удаа сонгож болно.
11	Кыргызстан	61 дүгээр зүйл. Нэг хүнийг Ерөнхийлөгчөөр дахин сонгохгүй.

33.1. 6/ Монгол Улсад суух гадаад улсын бүрэн эрхт төлөөлөгчийн газрын тэргүүний итгэмжлэх, эгүүлэн татах жуух бичгийг хүлээн авах;

№	Улс	Холбогдох заалт
1	Болгар	98 дугаар зүйл. Ерөнхийлөгч нь: 6. Болгар улсад суух гадаад улсын дипломат төлөөлөгчийн итгэмжит болон эгүүлэн татах жуух бичгийг хүлээн авч, гадаад улс, олон улсын байгууллага дахь өөрийн орны төлөөлөгчийг сайд нарын зөвлөлийн санал болгосноор томилж, чөлөөлнө.
2	Финлянд	99 дүгээр зүйл Ерөнхийлөгч нь Финлянд улсад суух гадаад улсын дипломат төлөөлөгчдийн итгэмжлэх, эгүүлэн татах жуух бичгийг хүлээн авна;
3	Серби	112 дугаар зүйл. Ерөнхийлөгч нь Серби Улсад суух гадаад улсын дипломат төлөөлөгчдийн итгэмжлэх, эгүүлэн татах жуух бичгийг хүлээн авна;
4	Чрна Гора	95 дугаар зүйл. Ерөнхийлөгч нь гадаад орны дипломат төлөөлөгчдийн итгэмжлэх, эгүүлэн татах жуух бичгийг хүлээн авна.
5	Хорват	99 дүгээр зүйл Ерөнхийлөгч нь Хорват улсад суух гадаад улсын төлөөлөгчийн итгэмжлэх, эгүүлэн татах жуух бичгийг хүлээн авах
6	Исланд	-
7	Сингапур	-

8	Словак	102 дугаар зүйл Ерөнхийлөгч бүрэн эрхт дипломат төлөөлөгчдийн тэргүүний хүлээн авах, итгэмжлэх, эргүүлэн татах эрхтэй байна.
9	Турк	104 дүгээр зүйл Турк улсаас гадаад улсад суух төлөөлөгчдийг итгэмжлэх бөгөөд Турк улсад томилогдсон гадаад орны төлөөлөгчдийг хүлээн авах.
10	Македон	84 дүгээр зүйл Ерөнхийлөгч нь Македон Улсад суух гадаад орны дипломат төлөөлөгчдийн итгэмжлэх, эргүүлэн татах жуух бичиг хүлээн авна.
11	Кыргызстан	64.6.4 дүгээр зүйл Ерөнхийлөгч нь Кыргызстан улсад суух гадаад орны дипломат төлөөлөгчдийн итгэмжлэх, эргүүлэн татах жуух бичиг хүлээн авна.

33.1. 7/ улсын цол, цэргийн дээд цол хүртээх, одон, медалиар шагнах;

№	Улс	Холбогдох заалт
1	Болгар	98 дугаар зүйл. Ерөнхийлөгч нь Одон, медалиар шагнана.
2	Финлянд	Улсын зөвшөөрлийг илэрхийлэх тухай хуулийн 1 дүгээр зүйл ¹⁰² . Ерөнхийлөгч нь улсын цол хүртээх, одон, медалиар шагнах эрхтэй байна.
3	Серби	112 дугаар зүйл. Ерөнхийлөгч нь Өршөөл үзүүлэх болон цол хүртээнэ.
4	Чрна Гора	95 дугаар зүйл. Ерөнхийлөгч нь 8. Чрна Гора Улсын медалиар болон цол хүртээх эрхтэй байна.
5	Хорват	98 дугаар зүйл. Ерөнхийлөгч нь Хуульд заасан улсын цол, бусад шагналыг гардуулна.
6	Исланд	-
7	Сингапур	-
8	Словак	102 дугаар зүйл Ерөнхийлөгч нь i. бусдад энэ эрхээ шилжүүлээгүй бол улсын цол хүртээнэ.
9	Турк	-
10	Македон	84 дүгээр зүйл. Ерөнхийлөгч нь хуульд заасны дагуу улсын цол хүртээнэ.
11	Кыргызстан	64.10 дугаар зүйл Ерөнхийлөгч нь 1. Кыргызстан Улсын төрийн шагнал гардуулах, 2. Кыргызстан Улсын цол хүртээх, 3. Цэргийн дээд цол, дипломат цол болон бусад тусгай цол хүртээнэ.

¹⁰²Act on the displays of public recognition (1215/1999) <https://www.finlex.fi/fi/laki/ajantasa/1999/19991215>

33.1. 8/ уучлал үзүүлэх;

№	Улс	Холбогдох заалт
1	Болгар	98 дугаар зүйл. Ерөнхийлөгч нь: 11.Уучлал үзүүлэх. /104-р зүйл Дэд Ерөнхийлөгч/
2	Финланд	58 дугаар зүйл, 105 дугаар зүйл. Ерөнхийлөгчийн шийдвэр: Дараах асуудлаар Ерөнхийлөгч Засгийн газрын саналыг үндэслэхгүй шийдвэр гаргана. Хуульд заасны дагуу, хувь хүний асуудлаар, эсхүл Засгийн газрын хуралдаанаар оруулах шаардлагагүй асуудлаар Ерөнхийлөгчийн уучлал үзүүлэх.
3	Серби	97 дугаар зүйл. 2. эрүүгийн гэмт хэрэгт өршөөл болон уучлал үзүүлэх.
4	Чрна Гора	95 дугаар зүйл. Чрна Гора Улсын Ерөнхийлөгч нь: 9. Өршөөл үзүүлнэ.
5	Хорват	98 дугаар зүйл Ерөнхийлөгч нь уучлал үзүүлнэ.
6	Исланд	29 дүгээр зүйл Ерөнхийлөгч өршөөл болон уучлал үзүүлнэ.
7	Сингапур	22Р дугаар зүйл. (1) Ерөнхийлөгч нь тухай нөхцөлд бүрдсэн бол, Кабинетын зөвлөсний үндсэн дээр: (а) гол/ аль нэг гол гэмт хэрэгтнийг/хэрэгтнүүдийг яллахад шаардагдах мэдээллийг олгосон хамсаатанд уучлал үзүүлнэ; (b) Сингапурын аль ч шүүхэд, аль ч гэмт хэрэг үйлдсэн гэмт хэрэгтэнд, үнэгүй, эсхүл хуулиар тогтоосон нөхцөлийн дагуу, эсхүл таслан шийдвэрлэх тогтоол хойшлуулахыг бүр мөсөн, эсхүл тохиромжтой гэсэн хугацаагаар хойшлуулах эрхтэй байна; (с) ял, торгууль эсхүл эд хөрөнгө хураахыг хэсэгчлэн, эсхүл бүхэлд нь чөлөөлөх; (2) ямарваа нэгэн гэмт хэрэгтэн нь цаазын ялаар шийтгүүлж, тус ял нь давж заалдах шатны шүүхэд хэрэгсэхгүй болсон нөхцөлд Ерөнхийлөгч нь (1)-р хэсэгт заасан эрхээ хэрэгжүүлэхэд шаардагдах материалыг шаардах эрхтэй байна
8	Словак	102 дугаар зүйл. Ерөнхийлөгч Уучлал, эсхүл өршөөл хэлбэрээр эрүүгийн хэргийн шүүхээр ногдуулсан шийтгэлийг бууруулах, хэргийг хэрэгсэхгүй болгоно.
9	Турк	104 дүгээр зүйл. Ерөнхийлөгч Тодорхой этгээдүүдэд, хүнд өвчин, хөгжлийн бэрхшээл, эсхүл өндөр насыг харгалзан шүүхээр ногдуулсан шийтгэлийг бууруулах, хэрэгсэхгүй болгох.
10	Македон	84 дүгээр зүйл. Ерөнхийлөгч нь хуульд заасны дагуу уучлал үзүүлнэ.
11	Кыргызстан	64.10 дугаар зүйл. Ерөнхийлөгч нь уучлал үзүүлнэ.

33.1. 9/ Монгол Улсын харьяат болох, харьяатаас гарах, тус улсад орогнох эрх олгох асуудлыг шийдвэрлэх;

№	Улс	Холбогдох заалт
1	Болгар	Болгарын харьяатын тухай хууль 36 дугаар зүйл ¹⁰³ Болгар улсын харьяат болох, харьяатаас гарах, харьяатыг сэргээх асуудлыг Болгар Улсын Ерөнхийлөгч зарлиг гарган шийдвэрлэнэ.
2	Финлянд	Финляндийн харьяатын тухай хуулийн 3 дугаар зүйл ¹⁰⁴ Финляндийн Цагаачлалын алба нь Финлянд Улсын харьяат болох, харьяатаас гарах асуудлыг шийдвэрлэнэ.
3	Серби	Сербийн харьяатын тухай хууль 43 дугаар зүйл ¹⁰⁵ Серб улсын харьяат болох, харьяатаас гарах асуудлыг дотоод асуудал хариуцсан яам шийдвэрлэнэ.
4	Чрна Гора	Чрна Гора улсын харьяатын тухай хуулийн 12 дугаар зүйл Чрна Гора улсын харьяат болох асуудлыг дотоод асуудал хариуцсан яам шийдвэрлэнэ. Тусгай нөхцөлийн /шинжлэх ухаан, эдийн засаг, соёл урлаг, спорт болон бусад үндэслэлээр/ дагуу харьяат болгох асуудлыг Ерөнхийлөгч, Ерөнхий сайд болон Парламентын спикерийн санал болгосны дагуу дотоод асуудал хариуцсан яам, шийдвэрлэнэ.
5	Хорват	Хорватын харьяатын тухай хуулийн 25 дугаар зүйл ¹⁰⁶ Хорват улсын дотоод асуудал хариуцсан яам нь Хорват улсын харьяат болох, харьяатаас гарах асуудлыг шийднэ.
6	Исланд	Исландын харьяатын тухай хуулийн 6 дугаар зүйл ¹⁰⁷ Парламент нь хууль гарган Исланд улсын харьяат болох асуудлыг шийдвэрлэнэ.
7	Сингапур	127 дугаар зүйл. Засгийн газар нь 21 нас хүрсэн, өргөдөл гаргасан этгээдийг Сингапур улсын харьяат болгож болно.
8	Словак	Словакийн харьяатын тухай хуулийн 8 дугаар зүйл ¹⁰⁸ Словак улсын харьяат болох асуудлыг Словак улсын дотоод явдлын яаманд ирсэн өргөдлийн дагуу Дотоод явдлын сайд шийдвэрлэнэ.
9	Турк	Туркийн харьяатын тухай хууль ¹⁰⁹ Турк улсын дотоод асуудал хариуцсан яам болон сайд нарын зөвлөл нь Турк улсын харьяат болох, харьяатаас гарах асуудлыг шийднэ.
10	Македон	Македон Улсын харьяатын тухай хуулийн 21 дүгээр зүйл ¹¹⁰ Македон Улсын харьяат болох, харьяатаас гарах, дахин сэргээх асуудлыг Дотоод явдлын сайд шийдвэрлэнэ.
11	Кыргызстан	64.7 дугаар зүйл. Ерөнхийлөгч Кыргызстан улсын харьяат болох, харьяатаас гарах асуудлыг шийдвэрлэнэ.

¹⁰³http://www.google.com/url?sa=t&rct=j&q=&esrc=s&source=web&cd=1&ved=0CB4QFjAA&url=http%3A%2F%2Fwww2.ohchr.org%2Fenglish%2Fissues%2Fwomen%2Fdocs%2FGovernments%2FBulgariaLawBulgarianCitizenship.doc&ei=QmWXVdihLdHKogTFhYDoCA&usg=AFQjCNER6KReRCvtZQOIIsuhfoqAnRgpw&sig2=OnZE-29hIPQagDf_lAinRQ&bvm=bv.96952980,d.cGU&cad=rja

¹⁰⁴<http://www.finlex.fi/en/laki/kaannokset/2003/en20030359.pdf>

¹⁰⁵<http://www.mup.gov.rs/domino/zakoni.nsf/Law%20on%20Citizenship.pdf>

¹⁰⁶http://eudocitizenship.eu/NationalDB/docs/CRO%20Law%20on%20Croatian%20Citizenship_consolidated%2028_10_2011_ENGLISH.pdf

¹⁰⁷http://www.stosunki.pl/sites/default/files/images/020icelandic_nationality_act.pdf

¹⁰⁸<http://eudo-citizenship.eu/docs/CountryReports/recentChanges/Montenegro.pdf> <http://www.google.com/url?sa=t&rct=j&q=&esrc=s&source=web&cd=2&ved=0CCCEQFjAB&url=http%3A%2F%2Fwww.minv.sk%2F%3Fstatne-obciansstvo-1%26subor%3D21104&ei=3LycVav6B4zdoATh85moBg&usg=AFQjCNGP0dSX7Kfq5Tu8MtU-2s320KcSzg&sig2=yOcc9nO-UypLLKFNNQNWfXA&bvm=bv.96952980,d.cGU>

¹⁰⁹<http://eudo-citizenship.eu/NationalDB/docs/TUR%20Turkish%20citizenship%20law%202009%20%28English%29.pdf>

¹¹⁰<http://www.uniset.ca/nold/zmake.txt>

33.1. 10/ Монгол Улсын үндэсний аюулгүй байдлын зөвлөлийг тэргүүлэх;

№	Улс	Холбогдох заалт
1	Болгар	100 дугаар зүйл. 2. Ерөнхийлөгч нь Үндэсний аюулгүй байдлын зөвлөлийн зөвлөгөөнийг удирдан явуулах хуулиар тогтоосон статустай.
2	Финлянд	-
3	Серби	Серб улсын аюулгүй байдлыг хамгаалах байгууллагуудын тухай хуулийн 9 дүгээр зүйл ¹¹¹ . Серб Улсын үндэсний аюулгүй байдлын зөвлөлийг Ерөнхийлөгч тэргүүлэх бөгөөд түүний эзгүйд Ерөнхий сайд тэргүүлнэ.
4	Чрна Гора	131 дугаар зүйл. Батлан хамгаалах болон аюулгүй байдлын зөвлөл нь Ерөнхийлөгч, Парламентын Спикер болон Ерөнхий сайдаас бүрдэнэ. Ерөнхийлөгч нь Батлан хамгаалах болон аюулгүй байдлын зөвлөлийн даргын үүргийг гүйцэтгэнэ.
5	Хорват	Аюулгүй байдал болон тагнуулын тогтолцооны тухай хуулийн 4 дүгээр зүйл ¹¹² . Аюулгүй байдлын зөвлөлийн хурлыг Ерөнхийлөгч тэргүүлэх бөгөөд аюулгүй байдлын зөвлөлийн шийдвэрийг Ерөнхийлөгч, Ерөнхий сайдтай хамтран гарын үсэг зурж баталгаажуулна.
6	Исланд	-
7	Сингапур	-
8	Словак	-
9	Турк	104 дүгээр зүйл. Ерөнхийлөгч нь Үндэсний Аюулгүй байдлын зөвлөлийг зарлан хуралдуулах, Үндэсний Аюулгүй байдлын зөвлөлийг даргална.
10	Македони	86 дугаар зүйл. Бүгд найрамдах Улсын Ерөнхийлөгч нь Бүгд найрамдах улсын аюулгүй байдлын зөвлөлийн дарга мөн байна.
11	Кыргызстан	64.9 дүгээр зүйл. Ерөнхийлөгч нь хуульд заасны дагуу байгуулагдсан Батлан хамгаалах зөвлөлийг даргалах эрхтэй байна.

33.1. 11/ бүх нийтийн буюу хэсэгчилсэн цэргийн дайчилгаа зарлах;

№	Улс	Холбогдох заалт
1	Болгар	100 дугаар зүйл. 4. Ерөнхийлөгч нь хуульд заасны дагуу Сайд нарын зөвлөлийн саналаар бүх нийтийн буюу хэсэгчилсэн цэргийн дайчилгаа зарлана.
2	Финлянд	129 дүгээр зүйл. Засгийн газрын санал болгосноор Ерөнхийлөгч цэргийн дайчилгаа зарлана. Тухайн үед чуулган хуралдаагүй байгаа бол нэн даруй хуралдуулна.
3	Серби	-
4	Чрна Гора	-
5	Хорват	-
6	Исланд	-
7	Сингапур	-

8	Словак	102 дугаар зүйл. Ерөнхийлөгч нь т. Словак улсын Засгийн газрын саналын дагуу цэргийн дайчилгаа зарлах, дайны байдал зарлах, эсхүл онц байдал зарлах болон цуцлах эрхтэй байна.
9	Турк	-
10	Македон	-
11	Кыргызстан	64 дүгээр зүйл. 9. Ерөнхийлөгч нь: 3. бүх нийтийн болон хэсэгчилсэн дайны байдал зарлах, Кыргызстан Улсын бүрэн эрхт байдалд бусад улсаас занал учруулж, зэвсэглэн халдвал дайны байдал зарлах бөгөөд энэхүү асуудлыг Парламентад нэн даруй тавина.

33.2. Ерөнхийлөгч Монгол Улсын зэвсэгт хүчний ерөнхий командлагч байна.

№	Улс	Холбогдох заалт
1	Болгар	100 дугаар зүйл. 1. Ерөнхийлөгч нь Бүгд Найрамдах Болгар улсын цэрэг, армийн хүчний Үндсэн командлагч байна.
2	Финлянд	128 дугаар зүйл. Ерөнхийлөгч нь зэвсэгт хүчний ерөнхий командлагч байна. Онц байдлын үед Засгийн газрын санал болгосноор, Ерөнхийлөгч энэхүү үүргээ шилжүүлж болох бөгөөд уг үүргийг хүлээн авсан этгээд нь заавал Финлянд улсын иргэн байна.
3	Серби	112 дугаар зүйл. Хуульд заасны дагуу Ерөнхийлөгч нь зэвсэгт хүчний командлагч байх бөгөөд Сербийн армийн албан хаагчдыг томилох, дэвшүүлэх болон чөлөөлөх эрхтэй байна.
4	Чрна Гора	95 дугаар зүйл. 2. Ерөнхийлөгч нь Батлан хамгаалах болон аюулгүй байдлын зөвлөлөөс гаргасан шийдвэрийн дагуу зэвсэгт хүчнийг командална.
5	Хорват	81 дүгээр зүйл. Хорватын Парламент нь Үндэсний аюулгүй байдлын болон батлан хамгаалах стратегийг батална. Хорват улсын зэвсэгт хүчин болон аюулгүй байдлын албадын иргэний хяналтыг хэрэгжүүлнэ.
6	Исланд	-
7	Сингапур	-
8	Словак	102 дугаар зүйл. Ерөнхийлөгч нь зэвсэгт хүчний командлагч байна.
9	Турк	104 дүгээр зүйл. Ерөнхийлөгч нь Үндэсний Их Хурлын нэрийн өмнөөс Туркийн зэвсэгт хүчний командлагчийн үүргийг гүйцэтгэнэ.
10	Македон	79 дүгээр зүйл Ерөнхийлөгч нь Македони улсын зэвсэгт хүчний ерөнхий командлагч байна.
11	Кыргызстан	64.8 дугаар зүйл. Кыргызстан улсын Ерөнхийлөгч нь зэвсэгт хүчний цэргийн командлагч байх бөгөөд Кыргызстан улсын Зэвсэгт хүчний дээд командлагчдыг томилох болон чөлөөлнө.

65. 1. Үндсэн хуулийн цэц есөн гишүүнээс бүрдэнэ. Тэдгээрийн гурвыг Улсын Их Хурал, гурвыг Ерөнхийлөгч, гурвыг Улсын дээд шүүхийн санал болгосноор Улсын Их Хурал зургаан жилийн хугацаагаар томилно.

№	Улс	Холбогдох заалт
1	Болгар	147 дугаар зүйл Үндсэн хуулийн шүүх нь 12 шүүгчтэй байна. Шүүгчдийн 1/3-г Үндэсний Ассамблей, 1/3-г Ерөнхийлөгч, 1/3-г Кассацийн дээд шүүх болон Захиргааны хэргийн дээд шүүхийн шүүгчдийн хамтарсан уулзалтаар тус тус томилно.
2	Финлянд	-
3	Серби	172 дугаар зүйл. Үндсэн хуулийн шүүх нь 15 шүүгчтэй байх бөгөөд 9 жилийн хугацаагаар томилох болон сонгоно. Үндсэн хуулийн шүүхийн 5 шүүгчийг Үндэсний Ассамблей, 5 шүүгчийг Ерөнхийлөгч, мөн 5 шүүгчийг Кассацийн дээд шүүхийн хуралдаанаар, Үндэсний Ассамблей нь Үндсэн хуулийн дээд шүүхийн 5 шүүгчийг Ерөнхийлөгчийн нэр дэвшүүлсэн 10 нэр дэвшигч дундаас, Ерөнхийлөгч нь Үндэсний Ассамблейгаас нэр дэвшүүлсэн 10 нэр дэвшигч дундаас, Кассацийн дээд шүүхийн хуралдаан нь Дээд шүүх болон Улсын прокурорын зөвлөлөөс нэр дэвшүүлсэн 10 шүүгч дундаас тус тус томилно.
4	Чрна Гора	82 дугаар зүйл. Парламент нь нийт гишүүдийн олонхын саналаар Үндсэн хуулийн шүүхийн Ерөнхий шүүгч болон шүүгчдийг томилж, чөлөөлнө.
5	Хорват	126 дугаар зүйл. Үндсэн хуулийн шүүх Парламентын нийт гишүүдийн 2/3-ийн саналаар нэр хүндтэй хуульч, шүүгч, прокурор, өмгөөлөгч болон их сургуулийн профессор нараас сонгогдсон 13 шүүгчээс бүрдэнэ. Үндсэн хуулийн шүүхийн шүүгчид нэр дэвшүүлэх асуудлыг Парламентын үндсэн хуулийн асуудал хариуцсан хороо шийдвэрлэнэ.
6	Исланд	Парламент Үндсэн хуулийн зөвлөлийн гишүүдийг томилно.
7	Сингапур	100 дугаар зүйл. Ерөнхийлөгч нь доод тал нь Дээд шүүхийн 3 шүүгчээс бүрдэх шүүхэд Үндсэн хуулийн зүйл, заалттай холбоотой асуудлаар, эсхүл гарч магадгүй гэсэн асуудлаар саналыг нь асуух эрхтэй байна. 22 дугаар зүйл. Үндсэн хуульд заасан бусад заалтыг үл харгалзан, Үндсэн хууль болон бусад хуульд заасны дагуу зөвшилцөж, эсхүл зөвлөлдөн гаргана гэсэн заалтад санал нь нийлээгүй тохиолдолд Ерөнхийлөгч нь өөрийн бүрэн эрхийн хүрээнд дараах албан тушаалд томилохоос татгалзах, эсхүл эгүүлэн татахаас татгалзах эрхтэй байна: (а) Дээд шүүхийн Ерөнхий шүүгч, Дээд шүүхийн шүүгчид, Шүүхийн комиссарууд
8	Словак	102 дугаар зүйл. Ерөнхийлөгч нь Словак улсын Үндсэн хуулийн шүүхийн шүүгчдийг, Үндсэн хуулийн шүүхийн дарга, дэд даргыг томилж, чөлөөлнө, Словак улсын Үндсэн хуулийн шүүхийн шүүгчдийн болон Ерөнхий прокурорын тангаргийн өргүүлнэ.

9	Турк	<p>104 дүгээр зүйл. Ерөнхийлөгч нь с. Үндсэн хуулийн шүүхийн шүүгчдийг, Төрийн зөвлөлийн гишүүдийн ¼-ийг томилох, Ерөнхий прокурор болон Давж заалдах шатны шүүхийн Дэд прокурор, Цэргийн давж заалдах шатны шүүхийн шүүгчдийг, Цэргийн захиргааны хэргийн шүүхийн шүүгчдийг болон Шүүх, прокурорын дээд зөвлөлийн гишүүдийг тус тус томилно. 146 дугаар зүйл. Үндсэн хуулийн шүүх нь 17 гишүүнтэй байна. Бүгд Найрамдах Улсын Ерөнхийлөгч нь нэг сул орон тоо бүрт дараах шүүхийн дарга болон гишүүд дундаас гурван шүүгчийг Давж заалдах шатны шүүхээс, хоёр шүүгчийг Төрийн зөвлөл, нэг шүүгчийг Цэргийн дээд шүүхээс, нэг шүүгчийг Цэргийн захиргааны дээд шүүхээс тус бүр 3 нэр дэвшигч дундаас холбогдох нэгдсэн хуралдаанаар томилно. Мөн Боловсролын дээд хорооноос 3 шүүгчийг Хорооны гишүүн бус хууль, эдийн засаг болон улс төрийн салбарын багш нар дундаас, үүнээс доод тал нь хоёр нь хуульч 4 шүүгчийн төрийн дээд албан тушаалтан, хувиараа өмгөөллийн үйл ажиллагаа эрхлэгч, нэгдүгээр зэргийн шүүгч, прокурор эсхүл Үндсэн хуулийн илтгэгч дундаас тус тус томилно.</p>
10	Македон	<p>68 дугаар зүйл. Македон улсын Парламент нь: Македон улсын Үндсэн хуулийн шүүхийн шүүгчдийг сонгоно. 109 дүгээр зүйл. Македон улсын Үндсэн хуулийн шүүх нь 9 шүүгчээс бүрдэнэ. Парламент нь Үндсэн хуулийн шүүхийн шүүгчдийг нийт гишүүдийн олонхын саналаар сонгоно. XV нэмэлт өөрчлөлт. 1. Парламент нь нийт гишүүдийн олонхын саналаар Үндсэн хуулийн шүүхийн 6 шүүгчийг сонгох бөгөөд 3 шүүгчийг нийт гишүүдийн олонхын саналаар сонгох ба үүнд Македон улсын хүн амын цөөнхийн төлөөллийн санал багтсан байх ёстой.</p>
11	Кыргызстан	<p>64 дүгээр зүйл. 3. Ерөнхийлөгч нь Шүүхийн томилгооны хорооны саналыг үндэслэн Парламентад Дээд шүүхийн шүүгчид нэр дэвшигчдийг өргөн мэдүүлнэ 74 дүгээр зүйл. 4. Парламент нь: Ерөнхийлөгчийн өргөн мэдүүлснээр Дээд шүүхийн шүүгчдийг томилох, Үндсэн хуульд заасны дагуу Ерөнхийлөгчийн өргөн мэдүүлснээр чөлөөлөх. 93 дугаар зүйл. 3. Үндсэн хуулийн танхим нь Дээд шүүхийн нэг хэсэг байна. 97 дугаар зүйл. 1. Дээд шүүхийн Үндсэн хуулийн танхим нь Үндсэн хуулийг чандлан сахиулах үүргийг гүйцэтгэх байгууллага мөн.</p>

33.4. Ерөнхийлөгчид тодорхой бүрэн эрхийг зөвхөн хуулиар олгож болно.

№	Улс	Холбогдох заалт
1	Болгар	-
2	Финлянд	57 дугаар зүйл. Ерөнхийлөгч нь Үндсэн хууль болон бусад хуульд тусгайлан заасан эрх үүргийг хэрэгжүүлнэ.
3	Серби	112 дугаар зүйл. Ерөнхийлөгч нь 8. Үндсэн хуульд заасан бусад асуудлыг шийдвэрлэнэ.
4	Чрна Гора	95 дугаар зүйл. Чрна Гора Улсын ерөнхийлөгч нь Үндсэн хууль болон бусад хуульд заасан бусад эрх үүргийг хэрэгжүүлнэ.
5	Хорват	98 дугаар зүйл. Ерөнхийлөгч нь Үндсэн хуульд заасан бусад эрх үүргийг хэрэгжүүлнэ.
6	Исланд	30 дугаар зүйл. -
7	Сингапур	21 дүгээр зүйл 2. Ерөнхийлөгч нь бүрэн эрхийнхээ хүрээнд: 10. Үндсэн хуульд заасны дагуу бүрэн эрхийн хүрээнд хэрэгжүүлэх бусад эрх үүргийг хэрэгжүүлнэ.
8	Словак	102 дугаар зүйл. 4.Ерөнхийлөгчийн 1-р хэсэгт заасан бүрэн эрхийг хуулиар нарийвчлан тогтоож болно.
9	Турк	104 дүгээр зүйл. Ерөнхийлөгч нь Үндсэн хууль болон бусад хуульд заасан сонгох, томилох болон бусад эрх үүргийг хэрэгжүүлнэ.
10	Македон	84 дүгээр зүйл. Ерөнхийлөгч нь Үндсэн хуульд заасан бусад эрх үүргийг хэрэгжүүлнэ.
11	Кыргызстан	64 дүгээр зүйл. 11. Ерөнхийлөгч нь энэхүү Үндсэн хуульд заасан бусад эрх үүргийг хэрэгжүүлнэ.

33.1. 1/ Улсын Их Хурлын баталсан хууль, бусад шийдвэрт бүхэлд нь буюу зарим хэсэгт нь хориг тавих. Ерөнхийлөгчийн тавьсан хоригийг Улсын Их Хурлаар хэлэлцэж, чуулганд оролцсон нийт гишүүний гуравны хоёр нь хүлээж аваагүй бол уг хууль, шийдвэр хүчин төгөлдөр хэвээр үлдэнэ;

№	Улс	Холбогдох заалт
1	Болгар	101 дүгээр зүйл. 1/Үндэсний Ассамблейгаас баталсан шийдвэрийг баталснаас хойш 15 хоногийн дотор нийтэд зарласнаас хойш хуулийг дахин хэлэлцүүлэхээр Ерөнхийлөгч Үндэсний Ассамблейд буцаах эрхтэй. Ийнхүү буцаагдсан хууль Үндэсний Ассамблейн нийт гишүүдийн дийлэнх олонхын саналаар батлагдана. 2/ Үндэсний Ассамблейн баталсан шинэ хуулийг Ерөнхийлөгч хүлээн авч гарын үсэг зурж зарлан тунхаглана.
2	Финлянд	77 дугаар зүйл. Ерөнхийлөгч хуулийг батламжлаагүй бол, хууль Парламентад дахин хэлэлцүүлэхээр буцаагдана. Парламент нь хуульд агуулгын хувьд өөрчлөлт оруулаагүй тохиолдолд батламжлагдах шаардлагагүйгээр хүчин төгөлдөр болно. Парламент хуулийг батлаагүй бол тус хуулийг батлаагүйд тооцно.

3	Серби	113 дугаар зүйл. Ерөнхийлөгч хуулийг тунхаглан зарлиг гаргах, эсхүл хуулийн Парламентад дахин хэлэлцүүлэхээр бичсэн тайлбарын хамт хуулийг баталснаас 15 хоног хэтрэлгүй, хуулийг онцгой журмаар баталсан бол 7 хоногоос тус тус хэтрэлгүй буцаах эрхтэй байна. Буцаагдсан хуулиар дахин санал хураалт явуулахаар шийдвэрлэсэн тохиолдолд нийт гишүүдийн олонхын саналаар батална. Ийнхүү батлагдсан хуулийг Ерөнхийлөгч тунхаглан зарлах үүрэгтэй байна. Үндсэн хуульд заасан хугацаанд Ерөнхийлөгч тус хуулийг тунхаглан зарлаж зарлиг гаргаагүй бол Парламентын спикер зарлиг гаргана.
4	Чрна Гора	94 дүгээр зүйл. Ерөнхийлөгч нь хуулийг баталснаас хойш 7 хоногийн дотор, яаралтай журмаар батлагдсан хуулийг 3 хоногийн дотор зарлах, эсхүл Парламентад дахин хэлэлцүүлэхээр буцаах эрхтэй байна. Ерөнхийлөгч нь дахин батлагдсан хуулийг тунхаглан зарлах үүрэг хүлээнэ.
5	Хорват	-
6	Исланд	26 дугаар зүйл. Парламентаар батлагдсан хуулийг 2 долоо хоногоос хэтрэлгүй Ерөнхийлөгчид зарлан тунхаглуулахаар өргөн барих бөгөөд, Ерөнхийлөгч зарлан тунхагласнаар хууль хүчин төгөлдөр болно. Хуулийг буцаасан тохиолдолд гишүүд нууц санал хураалтаар батална. Батлагдаагүй бол хуулийг хүчингүйд тооцно.
7	Сингапур	148D дугаар зүйл. Ерөнхийлөгч нь төсвийн төслийг батлахад Ерөнхийлөгчийн зөвлөхүүдийн зөвлөгөөг үл харгалзан зөвшөөрлөө өгөөгүй тохиолдолд, Парламентын дийлэнх олонхын саналаар төсвийн төслийг тогтоол гарган батална. Тогтоол гарснаар Ерөнхийлөгчийн зөвшөөрөл олгогдсонд тооцно.
8	Словак	87 дугаар зүйл. Ерөнхийлөгч хуулийг Парламентад тайлбарын хамт буцаасан тохиолдолд, Парламент дахин хэлэлцэж баталсан бол зарлан тунхагласан тооцно. Хуулийг Ерөнхийлөгч, Парламентын дарга болон Ерөнхий сайд хамтран гарын үсэг зурж батламжлах бөгөөд буцаагдсан хуулийг Парламент баталж, Ерөнхийлөгч гарын үсэг зураагүй бол Ерөнхийлөгч гарын үсэг зураагүйг үл харгалзан хүчинтэйд тооцно .
9	Турк	89 дүгээр зүйл. Ерөнхийлөгч Парламентаар батлагдсан хуулийг 15 хоногийн дотор зарлан тунхаглана. Ерөнхийлөгч хуулийг хэсэгчлэн эсхүл бүхэлд нь зарлан тунхаглах боломжгүй гэж үзсэн бол тайлбарын хамт Парламентад заасан хугацаанд дахин хэлэлцүүлэхээр буцаана. Хэсэгчлэн буцаасан тохиолдолд Ерөнхийлөгч болон Парламент тухайн асуудлаараа хэлэлцэж болно. Төсвийн тухай хуулиуд дээрхэд хамаарахгүй. Ерөнхийлөгчийн буцаасан хуулийг Парламент ямарваа нэгэн өөрчлөлтгүй баталбал хуулийг Ерөнхийлөгч тунхаглан зарлана. Өөрчлөлт оруулж баталсан тохиолдолд, Ерөнхийлөгч буцаах эрхтэй байна.

10	Македон	75 дугаар зүйл. Хуулийг Ерөнхийлөгч болон Парламентын дарга нар хамтран гарын үсэг зурж, тунхаглана. Ерөнхийлөгч хуульд гарын үсэг зурахгүй байх шийдвэр гаргаж болно. Парламент хуулийг дахин хэлэлцэж нийт гишүүдийн олонхын саналаар баталсан тохиолдолд Ерөнхийлөгч гарын үсэг зурж зарлан тунхаглана. Хуулийг нийт гишүүдийн гуравны хоёр баталсан тохиолдолд Ерөнхийлөгч гарын үсэг зурж зарлан тунхаглах үүрэгтэй.
11	Кыргызстан	81.3 дугаар зүйл. Парламент хуулийг дахин хэлэлцэж нийт гишүүдийн гуравны хоёрын саналаар хуулийг хэвээр нь баталсан тохиолдолд Ерөнхийлөгч 14 хоногийн дотор гарын үсэг зурж зарлан тунхаглана. Ерөнхийлөгч заасан хугацаанд хуулийг хэвээр нь газрын үсэг зурж тунхаглаагүй тохиолдолд Парламентын дарга гарын үсэг зурж, 10 хоногийн дотор нийтэлнэ.

33.1. 2/ Улсын Их Хуралд олонх суудал авсан нам, эвслээс нэр дэвшүүлсэн хүнийг; аль ч нам, эвсэл олонхын суудал аваагүй бол хамгийн олон суудал авсан нам, эвсэл бусад нам, эвсэлтэй зөвшилцөн нэр дэвшүүлсэн хүнийг; хэрэв хамгийн олон суудал авсан нам, эвсэл бусад нам, эвсэлтэй зөвшилцөж Ерөнхий сайдад нэр дэвшүүлж чадаагүй бол Улсын Их Хуралд суудал авсан нам, эвсэл зөвшилцөн олонхиороо нэр дэвшүүлсэн хүнийг Ерөнхий сайдаар томилох саналыг тав хоногийн дотор Улсын Их Хуралд оруулах;

№	Улс	Холбогдох заалт
1	Болгар	99 дүгээр зүйл. 1/Ардын Хурлын бүлгүүдтэй зөвшилцөн, хамгийн олон санал авсан бүлгээс Ерөнхий сайдад санал авсан нэр дэвшигчид Засгийн газрыг бүрдүүлэхийг үүрэг болгоно. 2/ Нэр дэвшигч сайд нарын зөвлөлийн бүрэлдэхүүнийг 7 өдрийн дотор бүрдүүлж чадаагүй бол Ерөнхийлөгч хоёр дахь бүлгээс нэр дэвшсэн хүнд үүрэг өгнө. 3/ Хоёр дахь нэр дэвшигч өмнөх хэсэгт заасан тогтоосон хугацаанд Засгийн газрыг бүрдүүлж чадаагүй тохиолдолд Ерөнхийлөгч дараагийн бүлэгт Ерөнхий сайдад нэр дэвшүүлэх үүрэг өгнө. 4/ Хэрэв сайд нарын зөвлөлийг амжилттай бүрдүүлбэл нэр дэвшигчийг Ерөнхий сайд болгох саналыг Ардын Хуралд оруулна. 5/ Хэрэв Засгийн газрыг бүрдүүлэх талаар зөвшилцөлд хүрч чадаагүй бол Ерөнхийлөгч Ардын Хурлыг тараах сонгуулийг товлож, түр засгийн газар томилно. Ардын Хурлыг тараасан Ерөнхийлөгчийн актаар шинэ сонгуулийн хугацаа тодорхойлогдоно.
2	Финлянд	61 дүгээр зүйл. Засгийн газрыг бүрдүүлэх Ерөнхий сайдыг сонгохоос өмнө Парламентад төлөөлөл бүхий бүлгүүд засгийн газрын мөрийн хөтөлбөр болон Засгийн газрын бүтцийг хэлэлцэнэ. Хэлэлцээг үндэслэн, Парламентын спикер болон парламентын бүлгүүдийн саналыг сонссоны үндсэн дээр Ерөнхийлөгч Парламентад Ерөнхий сайдад нэр дэвшигчийг танилцуулна. Нэр дэвшигч нь хангалттай санал аваагүй тохиолдолд, мөн адил журмын дагуу өөр нэр дэвшигчийг дэвшүүлнэ. Хоёр дахь нэр дэвшигч талаас дээш хувийн санал авч чадаагүй тохиолдолд, Ерөнхий сайдын сонгуулийг Парламентын нээлттэй санал хураалтаар явуулна. Ингэсэн тохиолдолд хамгийн их санал авсан этгээдийг Ерөнхий сайдаар сонгоно.
3	Серби	127 дугаар зүйл. Ерөнхийлөгч нь нэр дэвшигчдийн жагсаалтад төлөөлөгчдийн өгсөн саналыг харгалзан үзсэний үндсэн дээр Үндэсний Ассамблейд Ерөнхий сайдад нэр дэвшүүлнэ.

4	Чрна Гора	103 дугаар зүйл. Сонгууль Чрна Гора улсын Ерөнхийлөгч нь Парламентыг сонгогдсоноос хойш 30 хоногийн дотор нэр дэвшигчийг санал болгоно. Ерөнхий сайдад нэр дэвшигч нь Парламентад мөрийн хөтөлбөр болон Засгийн газрын бүтцийг танилцуулна. Парламент нь нэгэн зэрэг нэр дэвшигчийн мөрийн хөтөлбөр болон Засгийн газрын бүтцийг шийдвэрлэнэ.
5	Хорват	98 дугаар зүйл. З/ Ерөнхийлөгч нь намуудын Парламентад авсан суудлын тоог харгалзан парламентын гишүүдийн олонхын итгэлийг хүлээсэн Ерөнхий сайдад нэр дэвшигчид Засгийн газар байгуулах эрх олгоно.
6	Исланд	15 дугаар зүйл. Ерөнхийлөгч нь сайд нарыг томилж, чөлөөлнө. Сайдын тоо болон эрх үүргийг тогтоож, хариуцлага хүлээлгэнэ.
7	Сингапур	25 дугаар зүйл. Ерөнхийлөгч Парламентын гишүүдийн олонхын итгэлийг хүлээх чадвартай гэж үзсэн Парламентын гишүүнийг Ерөнхий сайдаар томилох бөгөөд Ерөнхий сайдын зөвлөснөөр Парламентын гишүүд дундаас сайд нарыг томилно. Ингэхдээ Парламент тарсан үед томилгоо хийхдээ өмнөх Парламентын гишүүнийг томилж болох ба тэрээр шинэ Парламентын анхны хуралдаан явагдсанаас хойш, тухайн Парламентын гишүүн бус нөхцөлд албан үүргээ үргэлжлүүлэх эрхгүй байна. Энэхүү зүйлд заасан томилгоог Ерөнхийлөгч хийх бөгөөд төрийн тамгаар баталгаажуулна.
8	Словак	110 дугаар зүйл. Ерөнхий сайдыг Ерөнхийлөгч томилж, чөлөөлнө. 111 дүгээр зүйл. Ерөнхий сайдын санал болгосноор Ерөнхийлөгч Засгийн газрын гишүүдийг томилж, чөлөөлөх ба тэдэнд яамдыг удирдах бүрэн эрх олгоно.
9	Турк	109 дүгээр зүйл. Сайд нарын зөвлөл нь Ерөнхий сайд болон сайд нараас бүрдэнэ. Ерөнхийлөгч нь Ерөнхий сайдыг Үндэсний Их хурлын гишүүд дундаас томилно. Сайд нарын Зөвлөл нь Ерөнхий сайд болон сайд нараас бүрдэнэ. Ерөнхий сайд нь сайд нарыг Үндэсний Их хурлын гишүүд дундаас, эсхүл Үндэсний Их хурлын гишүүнд тавигдах шаардлагыг хангасан этгээдийг томилох бөгөөд шаардлагатай гэж үзсэн тохиолдолд Ерөнхийлөгч нь Ерөнхий сайдын санал болгосны дагуу үүрэгт ажлаас нь чөлөөлж болно.
10	Македон	84 дугаар зүйл. Засгийн газрын бүрэлдэхүүнийг тодорхойлох эрхийг Ерөнхийлөгч олгоно. 90-р зүйл. Хурал бүтэц зохион байгуулалтынхаа асуудлыг шийдэж дууссаны дараа 10 хоногт багтааж Ерөнхийлөгч нь Засгийн газрыг байгуулах эрхийг сонгуульд ялж хуралд олонх болсон нам эвсэлд, эсхүл нам эвслийн санал болгосон нэр дэвшигч [Ерөнхий сайд болох]–д олгоно.

11	Кыргызстан	<p>84.1 дүгээр зүйл.</p> <p>Жогорку Кенешт талаас илүү суудал авсан бүлэг, эсвэл эвслийн бүлэг нь анхны хуралдаанаас хойш 15 хоногийн дотор Ерөнхий сайдад нэр дэвшүүлнэ. Ерөнхий сайдад нэр дэвшигч Засгийн газрын хөтөлбөр, бүтэц, бүрэлдэхүүнийг Жогорку Кенешт санал болгоно.</p> <p>84.2 Хэрэв Жогорку Кенеш нь Засгийн газрыг хугацаандаа баталж чадаагүй бол, эсвэл сонгуулийн дүнд аль ч улс төрийн нам талаас илүү тооны суудал аваагүй бол Ерөнхийлөгч намын бүлгүүдийн аль нэгэнд 15 хоногийн дотор олонхоо бүрдүүлж, Ерөнхий сайдад нэр дэвшүүлэхийг санал болгоно.</p> <p>84.3 Хугацаандаа баталж чадаагүй тохиолдолд Ерөнхийлөгч дараагийн намын бүлэгт санал болгоно.</p> <p>84.4 Мөн хугацаандаа баталж чадаагүй бол намын бүлгүүд өөрсдийн санаачилгаар 15 хоногийн дотор олонхоо бүрдүүлж, Ерөнхий сайдад нэр дэвшүүлнэ.</p>
----	-------------------	--

33.1. 3/ өөрийн бүрэн эрхэд хамаарах асуудлаар Засгийн газарт чиглэл өгөх. Энэ талаар Ерөнхийлөгч зарлиг гаргавал түүнд Ерөнхий сайд гарын үсэг зурснаар хүчин төгөлдөр болно;

№	Улс	Холбогдох заалт
1	Болгар	-
2	Финлянд	-
3	Серби	-
4	Чрна Гора	-
5	Хорват	-
6	Исланд	-
7	Сингапур	-
8	Словак	-
9	Турк	-
10	Македон	-
11	Кыргызстан	-

33.1. 4/ гадаад харилцаанд улсаа бүрэн эрхтэй төлөөлж, Улсын Их Хуралтай зөвшилцөн Монгол Улсын нэрийн өмнөөс олон улсын гэрээ байгуулах;

№	Улс	Холбогдох заалт
1	Болгар	<p>92 дугаар зүйл.</p> <p>1. Ерөнхийлөгч нь төрийн тэргүүн мөн. Тэрээр Олон улсын харилцаанд улс орноо төлөөлөх ба үндэсний нэгдмэл байдлыг хангана.</p> <p>98 дугаар зүйл</p> <p>3. Ерөнхийлөгч нь Хуулиар тогтоосон нөхцөл байдлыг харгалзан Олон улсын гэрээ байгуулна.</p>
2	Финлянд	<p>93 дугаар зүйл.</p> <p>Финлянд улсын гадаад бодлогыг Ерөнхийлөгч Засгийн газартай хамтран чиглүүлнэ. Гэхдээ Финландын олон улсын өмнө хүлээсэн үүрэгтэй холбоотой асуудлаар, түүнийг хэрэгжүүлэх болон цуцлах асуудлыг Үндсэн хуульд заасны дагуу Парламент хэрэгжүүлнэ.</p>
3	Серби	<p>112 дугаар зүйл.</p> <p>Ерөнхийлөгч нь Серби улсыг гадаад болон дотооддоо төлөөлнө.</p> <p>105 дугаар зүйл Парламент нийт гишүүдийн олонхын саналаар олон улсын гэрээ хэлэлцээр байгуулна.</p>

4	Чрна Гора	95 дугаар зүйл. Ерөнхийлөгч нь Чрна Гора улсыг гадаадад болон дотоодод төлөөлнө. 82 дугаар зүйл. Парламент олон улсын гэрээ хэлэлцээр байгуулна
5	Хорват	94 дүгээр зүйл Хорват улсын Ерөнхийлөгч нь Хорват улсыг гадаадад болон дотоодод төлөөлнө. 139 дүгээр зүйл. Олон улсын гэрээг Үндсэн хууль, олон улсын хэм хэмжээнд нийцүүлэн, олон улсын гэрээ хэлэлцээрийн агуулгаас хамааран Парламент, Ерөнхийлөгч болон Засгийн газар байгуулна.
6	Исланд	21 дүгээр зүйл. Ерөнхийлөгч нь бусад улс оронтой гэрээ байгуулна. Ерөнхийлөгч нь улс орны хараат байдал, газар нутаг болон эзэмшлийн далай, эсхүл улс орны тогтолцоонд өөрчлөлт оруулах утга агуулсан гэрээг Парламентаас өөрөөр заагаагүй бол байгуулах эрхгүй байна.
7	Сингапур	-
8	Словак	84 дүгээр зүйл. Олон улсын гэрээг 7.3, 7.4-р заалтад заасны дагуу болон Ерөнхийлөгчөөс буцаагдсан хуулийг Парламентын нийт гишүүдийн олонхын саналаар тус тус батална.
9	Турк	104 дүгээр зүйл. Ерөнхийлөгч нь олон улсын гэрээ байгуулна.
10	Македон	119 дүгээр зүйл. Македон улсын Ерөнхийлөгч нь Македон улсын нэрийн өмнөөс олон улсын гэрээ байгуулна. Хуулиар заасны дагуу олон улсыг гэрээг Засгийн газар байгуулж болно.
11	Кыргызстан	64.6 дугаар зүйл. Ерөнхийлөгч 1/Кыргызстан улсыг гадаадад болон дотооддоо төлөөлнө. 2/ хэлцэл явуулж, Ерөнхий сайдын зөвшөөрөлтэйгөөр олон улсын гэрээ байгуулна, мөн дээрх үүргээ Ерөнхий сайд, Засгийн газрын гишүүн болон бусад албан хаагчдад шилжүүлж болно.

33.1. 5/ Монгол Улсаас гадаад улсад суух бүрэн эрхт төлөөлөгчийн газрын тэргүүнийг Улсын Их Хуралтай зөвшилцөн томилох буюу эгүүлэн татах;

№	Улс	Холбогдох заалт
1	Болгар	98 дугаар зүйл. 6. Болгар улсад суух гадаад улсын дипломат төлөөлөгчийн итгэмжит болон эгүүлэн татах жуух бичгийг хүлээн авч, гадаад улс, олон улсын байгууллага дахь өөрийн орны төлөөлөгчийг сайд нарын зөвлөлийн санал болгосноор томилж чөлөөлнө.
2	Финлянд	126 дугаар зүйл. Ерөнхийлөгч нь Ерөнхийлөгчийн тамгын газрын байнгын нарийн бичгийн даргыг болон Финлянд Улсаас гадаад улсад суух бүрэн эрхт төлөөлөгчийн газрын тэргүүнийг томилно.
3	Серби	112 дугаар зүйл. Ерөнхийлөгч нь 6. Засгийн газрын саналыг үндэслэж Серби улсаас гадаад улсад суух элчин сайдуудыг зарлиг гарган томилох болон эгүүлэн татах.

4	Чрна Гора	95 дугаар зүйл. Ерөнхийлөгч 6.Чрна Гора улсаас гадаад улсад суух дипломат төлөөлөгчийн газрын тэргүүнийг Парламентын гадаад харилцааны асуудал хариуцсан хорооны саналыг үндэслэн Засгийн газартай зөвшилцөж томилох, эгүүлэн татах эрхтэй байна.
5	Хорват	99 дүгээр зүйл. Ерөнхийлөгч нь Хорватын Парламентын холбогдох хорооны саналыг харгалзан, Засгийн газрын саналыг үндэслэн Ерөнхий сайдтай хамтран гарын үсэг зурж Хорват Улсаас гадаад улсад суух дипломат төлөөлөгчдийг томилж, эгүүлэн татна.
6	Исланд	-
7	Сингапур	-
8	Словак	102 дугаар зүйл. Ерөнхийлөгч бүрэн эрхт дипломат төлөөлөгчдийн тэргүүнийг хүлээн авах, итгэмжлэх, эгүүлэн татах эрхтэй байна.
9	Турк	104 дүгээр зүйл. Ерөнхийлөгч нь Турк улсаас гадаад улсад суух төлөөлөгчдийг итгэмжлэх, мөн Турк улсад гадаад улс орноос томилогдсон төлөөлөгчдийг хүлээн авна.
10	Македон	84 дүгээр зүйл. Македон Улсын Ерөнхийлөгч нь Македон улсаас гадаад улсад суух элчин сайд болон төлөөлөгчдийг зарлиг гарган итгэмжилж, эгүүлэн татна.
11	Кыргызстан	64.6 дугаар зүйл Ерөнхийлөгч нь 4 Ерөнхий сайдтай зөвшилцөж Кыргызстан улсаас гадаад улсад суух бүрэн эрхт төлөөлөгчид болон олон улсын байнгын төлөөлөгчдийн газарт төлөөлөгчдийг томилох, эгүүлэн татах эрхтэй байна.

33.1. 12/ Үндсэн хуулийн хорин тавдугаар зүйлийн 2, 3 дахь хэсэгт заасан онцгой нөхцөл бий болбол Улсын Их Хурлын чуулганы чөлөө цагт, хойшлуулшгүй тохиолдолд улсын нийт нутаг дэвсгэрт буюу зарим хэсэгт нь онц болон дайны байдал зарлах, түүнчлэн цэрэг хөдөлгөх захирамж өгөх. Онц байдал, дайны байдал зарласан Ерөнхийлөгчийн зарлигийг Улсын Их Хурал уул зарлиг гарснаас хойш долоо хоногийн дотор хэлэлцэж батлах буюу хүчингүй болгоно. Хэрэв Улсын Их Хурал шийдвэр гаргаагүй бол уул зарлиг хүчингүй болно.

№	Улс	Холбогдох заалт
1	Болгар	84 дүгээр зүйл. Парламент нь 10.Дайн зарлах болон энхийн гэрээ байгуулна.
2	Финлянд	93 дугаар зүйл. Ерөнхийлөгч Парламенттай зөвшилцөн дайн зарлах болон энхийн гэрээ байгуулах асуудлыг шийдвэрлэнэ.
3	Серби	99 дугаар зүйл. Парламент нь 5. дайн зарлах, энхийн гэрээ байгуулах болон онц байдал зарлана.
4	Чрна Гора	82 дугаар зүйл. Парламент нь Дайны байдал болон онц байдал зарлана. Энхийн гэрээтэй холбоотой асуудлыг шийдвэрлэнэ.

5	Хорват	81 дүгээр зүйл. Хорватын парламент нь Дайн зарлах болон энхий гэрээ байгуулах асуудлыг шийдвэрлэнэ.
6	Исланд	-
7	Сингапур	-
8	Словак	84 дүгээр зүйл. 4. бусад улсад дайн зарлах асуудлыг Парламентын нийт гишүүдийн 3/5-ны саналаар шийдвэрлэнэ.
9	Турк	92 дугаар зүйл. Парламент нь дайны байдал зарлах эрхтэй байна. Парламент завсарласан үед улс орны бүрэн эрхт байдалд бусад улсаас занал учруулж, зэвсэглэн халдаж нэн даруй шийдвэр гаргах шаардлагатай бол Ерөнхийлөгч нь Туркийн зэвсэгт хүчнийг хөдөлгөх шийдвэр гаргаж болно.
10	Македон	124 дүгээр зүйл. Дайны байдлыг Ерөнхийлөгч, Засгийн газар, эсхүл доод тал нь 30 гишүүний саналаар Парламентын нийт гишүүдийн 2/3-ны саналаар зарлана. Парламент хуралдах боломжгүй бол дайны байдлыг Ерөнхийлөгч зарлаж, Парламентыг хуралдмагц батлуулна.
11	Кыргызстан	64 дүгээр зүйл. 9. Ерөнхийлөгч нь: 3. бүх нийтийн болон хэсэгчилсэн дайны байдал зарлах, Кыргызстан Улсын бүрэн эрхт байдалд бусад улсаас занал учруулж, зэвсэглэн халдвал дайны байдал зарлах бөгөөд энэхүү асуудлыг Парламентад нэн даруй тавина.

51. 2. Шүүхийн ерөнхий зөвлөлөөс Улсын дээд шүүхийн шүүгчдийг Улсын Их Хуралд танилцуулснаар, бусад шүүхийн шүүгчдийг Шүүхийн ерөнхий зөвлөлийн санал болгосноор тус тус Ерөнхийлөгч томилно. Ерөнхий шүүгчийг Улсын дээд шүүхийн санал болгосноор гишүүдийнх нь дотроос зургаан жилийн хугацаагаар Ерөнхийлөгч томилно.

№	Улс	Холбогдох заалт
1	Болгар	129 дүгээр зүйл. 2. Кассацийн дээд шүүхийн Ерөнхий шүүгч, Захиргааны хэргийн дээд шүүхийн дарга болон Ерөнхий прокурорыг Шүүхийн дээд зөвлөлийн санал болгосноор Ерөнхийлөгч томилж, чөлөөлнө. Дахин санал оруулсан нэр дэвшигчийг Ерөнхийлөгч томилохоос, чөлөөлөхөөс татгалзах эрхгүй байна.
2	Финлянд	102 дугаар зүйл. Шүүгчдийг Ерөнхийлөгч хуульд заасан журмын дагуу томилно.
3	Серби	105 дугаар зүйл. Парламент хүрэлцэн ирсэн гишүүдийн олонхын саналаар Дээд шүүхийн даргыг, шүүхийн дарга нарыг, Улсын ерөнхий прокурор болон улсын прокуроруудыг сонгоно. 144 дүгээр зүйл. Кассацийн дээд шүүхийн даргыг Парламент, Шүүхийн дээд зөвлөлийн санал болгосны дагуу Кассацийн дээд шүүхийн хуралдааны санал болон Парламентын холбогдох хорооны саналыг үндэслэн шийдвэрлэнэ.

4	Чрна Гора	82 дугаар зүйл. Парламент нь Дээд шүүхийн Ерөнхий шүүгч, Үндсэн хуулийн шүүхийн дарга болон шүүгчдийг томилж, чөлөөлнө. 124 дүгээр зүйл. Дээд шүүхийн Ерөнхий шүүгчийг Чрна Гора Улсын Ерөнхийлөгч, Парламентын спикер болон Ерөнхий сайдын хамтарсан саналын дагуу Парламент томилж, чөлөөлнө. Дээд шүүхийн ерөнхий шүүгчийг 30 хоногийн дотор томилж чадаагүй бол Парламентын холбогдох хорооны саналыг үндэслэн томилно.
5	Хорват	119 дүгээр зүйл. Хорват Улсын Дээд шүүхийн ерөнхий шүүгчийг холбогдох Парламентын хорооны санал, Дээд шүүхийн хуралдааны санал зэргийг үндэслэн Ерөнхийлөгчийн санал болгосноор Парламент 4 жилийн хугацаагаар томилно.
6	Исланд	-
7	Сингапур	95 дугаар зүйл. 1. Дээд шүүхийн ерөнхий шүүгч болон шүүгчдийг Ерөнхийлөгч, Ерөнхий сайдтай зөвшилцөн томилно. 2. Ерөнхий шүүгчээс бусад шүүгчдийг томилох саналыг Ерөнхий сайд Дээд шүүхийн ерөнхий шүүгчтэй зөвшилцөн гаргана.
8	Словак	102 дугаар зүйл. Ерөнхийлөгч нь т. шүүгч, Словак улсын Ерөнхий шүүгч Ерөнхий шүүгчийн орлогчийг, Ерөнхий прокурор болон Шүүхийн зөвлөлийн гурван гишүүнийг томилж, чөлөөлнө, шүүгчийн тангаргийг өргүүлнэ.
9	Турк	Турк Улсын Дээд шүүгчдийг Шүүгч, прокурорын дээд зөвлөлөөс томилно.
10	Македон	105 дугаар зүйл. Македон улсын Шүүхийн зөвлөл нь шүүхийн дарга болон шүүгчдийг томилж, чөлөөлнө. Шүүгчдийг томилж, чөлөөлөх асуудлаар хүн амын цөөнхийн бүхий л төлөөллүүдийг багтаасан байна. Хуульд заасны дагуу Шүүхийн ерөнхий зөвлөл нь жил бүр Парламентад тайлангаа хүргүүлнэ.
11	Кыргызстан	64 дүгээр зүйл. 3/ Ерөнхийлөгч нь Шүүхийн томилгооны хорооны саналыг үндэслэн Парламентад Дээд шүүхийн шүүгчдийг нэр дэвшигчдийг өргөн мэдүүлнэ 74 дүгээр зүйл. 4/ Парламент нь: Ерөнхийлөгчийн өргөн мэдүүлснээр Дээд шүүхийн шүүгчдийг томилох, үндсэн хуульд заасны дагуу Ерөнхийлөгчийн өргөн мэдүүлснээр чөлөөлөх.

56. 2. Улсын ерөнхий прокурор, түүний орлогч нарыг Улсын Их Хуралтай зөвшилцөн Ерөнхийлөгч зургаан жилийн хугацаагаар томилно.

№	Улс	Холбогдох заалт
1	Болгар	129 дүгээр зүйл. 2. Кассацийн дээд шүүхийн Ерөнхий шүүгч, Захиргааны хэргийн дээд шүүхийн дарга болон Ерөнхий прокурорыг Шүүхийн дээд зөвлөлийн санал болгосноор Ерөнхийлөгч томилж, чөлөөлнө. Дахин санал оруулсан нэр дэвшигчийг Ерөнхийлөгч томилох, чөлөөлөхөөс татгалзах эрхгүй байна.
2	Финлянд	104 дүгээр зүйл. Ерөнхий прокурорыг Ерөнхийлөгч томилох бөгөөд прокурорын ажиллагааг нарийвчлан тусгай хуулиар зохицуулна.
3	Серби	158 дугаар зүйл. Улсын Ерөнхий Прокурорыг Парламентын холбогдох хорооны саналыг үндэслэн Засгийн газар Парламентад санал оруулж, Парламент сонгоно. Улсын Ерөнхий прокурорыг хуульд заасны дагуу Парламент, Засгийн газрын саналыг үндэслэн шийдвэрлэнэ. Улсын Ерөнхий прокурорыг чөлөөлөх асуудлыг Парламент хуульд заасны дагуу Засгийн газрын саналыг үндэслэн шийдвэрлэнэ.
4	Чрна Гора	82 дугаар зүйл. Парламент нь 14. Дараах албан хаагчдыг үүрэгт ажлаас нь томилж, чөлөөлнө: Ерөнхий прокурор болон улсын прокурор, Омбудсмен, Төв банкны Ерөнхийлөгч болон Төв Банкны зөвлөлийн гишүүд, Улсын Аудитын байгууллагын удирдлага болон Сенатын гишүүдийг болон хуульд бусад албан хаагчдыг.
5	Хорват	125 дугаар зүйл. Хорватын парламент нь Парламентын холбогдох хорооны саналыг үндэслэн, Засгийн газартай зөвшилцөн 4 жилийн хугацаатай томилно. Ерөнхий прокурорын орлогчийг Үндэсний прокурорын зөвлөл томилж, чөлөөлж, сахилгын шийтгэл ногдуулна.
6	Исланд	-
7	Сингапур	35 дугаар зүйл. 1 Ерөнхий прокурорын албаны бүтэц болон томилгоог Ерөнхийлөгч, Ерөнхий сайдын зөвлөгөөг зөвшөөрснөөр Дээд шүүхийн шүүгчээр томилогдох болзлыг хангасан этгээд дундаас томилно.
8	Словак	102 дугаар зүйл. Ерөнхийлөгч нь t. шүүгч, Словак улсын Ерөнхий шүүгч Ерөнхий шүүгчийн орлогчийг, Ерөнхий прокурор болон Шүүхийн зөвлөлийн гурван гишүүнийг томилж, чөлөөлнө, шүүгчийн тангаргийг өргүүлнэ.
9	Турк	154 дүгээр зүйл. Улсын Ерөнхий прокурор болон түүний орлогчийг Ерөнхийлөгч 4 жилийн хугацаагаар Дээд шүүхийн нэгдсэн хуралдаанаар өөрийн гишүүд дундаас нэг орон тоонд тус бүр 5 нэр дэвшигч дундаас нууц санал хураалтаар сонгоно.
10	Македон	91 дүгээр зүйл. Македон Улсын Засгийн газар нь Ерөнхий прокурорыг Улсын прокурорын зөвлөлийн саналыг үндэслэн нэр дэвшүүлнэ. 106 дугаар зүйл. Ерөнхий Прокурорыг Парламент 6 жилийн хугацаагаар томилно.

11	Кыргызстан	64 дүгээр зүйл. 4. Ерөнхийлөгч нь Хуульд заасны дагуу Парламенттай зөвшилцөн Ерөнхий прокурорыг томилно. Парламентын нийт гишүүдийн 1/3-с доошгүй гишүүдийн саналаар Ерөнхий прокурорыг чөлөөлөх, эсхүл Парламентын гишүүдийн 1/3-с доошгүй гишүүдийн саналыг Парламентын нийт гишүүдийн 2/3 зөвшөөрснөөр чөлөөлнө. Ерөнхий прокурорын саналаар дэд прокуроруудыг томилж, чөлөөлнө.
----	-------------------	---

ХАВСРАЛТ 2.

Парламентын чуулганы хугацааг хуулиар зохицуулсан байдал

№	Улсын нэр	Парламентын чуулганы хугацаа
1	Монгол <i>/Байнгын ажиллагаатай/</i>	Үндсэн хуулийн 27.2-т Улсын Их Хурлын ээлжит чуулган хагас жил тутам нэг удаа тавиас доошгүй ажлын өдөр чуулна.
2	Болгар <i>/Байнгын ажиллагаатай/</i>	Үндсэн хуулийн 74-зүйл. Ардын Хурлын үйл ажиллагаа нь байнга тасралтгүй явагдана. Завсарлах хугацааг Ардын Хурал өөрөө тогтооно.
3	Исланд <i>/Байнгын ажиллагаатай/</i>	Үндсэн хуулийн 35-р зүйл. Парламентын ээлжит чуулганыг жил бүрийн 10 сарын 01-нд зарлан хуралдуулах ба дараа жилийн мөн өдөр хүртэл үргэлжилнэ.
4	Кыргызстан <i>/Байнгын ажиллагаатай/</i>	Үндсэн хуулийн 77.1-р зүйл. Жогорку Кенешийн чуулган нь хуралдаан хэлбэрээр зохион байгуулагдах бөгөөд 9 дүгээр сарын эхний ажлын өдөр эхэлж дараа оны 6 дугаар сарын сүүлчийн өдөр хүртэл үргэлжилнэ.
5	Македон <i>/Байнгын ажиллагаатай/</i>	Ассамблейн чуулганы дэгийн тухай хуулийн 5-р зүйл. Ассамблейн чуулган тасралтгүй чуулна. Чуулганы завсарлага 1 сарын хугацаатай байх ба 8-р сарын 1-нээс 31-ны өдрийг дуустал хүчинтэй байна. Ассамблейн ерөнхийлөгч завсарлагааны хугацаанд чуулганы цагийн хуваарийг батална.
6	Серби <i>/Байнгын ажиллагаатай/</i>	Үндсэн хуулийн 106-р зүйл. Үндэсний Ассамблейн ээлжит чуулган жилд хоёр удаа чуулна. Нэг дахь ээлжит чуулган нь 3-р сарын эхний ажлын өдөр, хоёр дахь ээлжит чуулган нь 10-р сарын эхний ажлын өдөр тус тус эхэлнэ. Ээлжит чуулганы үргэлжлэх хугацаа 90 хоногоос хэтрэхгүй байна. Үндэсний Ассамблейн ээлжит бус чуулганыг нийт гишүүдийн гуравны нэгээс доошгүй саналаар, эсхүл Засгийн газрын өмнө нь хэлэлцэн тохиролцсон асуудлаар хүсэлт гаргасны дагуу зарлана.
7	Сингапур <i>/Байнгын бус ажиллагаатай/</i>	Үндсэн хуулийн 64-р зүйл. 1/ Парламент нь жилд нэгээс доошгүй удаа чуулах бөгөөд Парламентын дараагийн чуулган 6 сараас доошгүй хугацаа өнгөрсний дараа чуулна. 2/ Парламентын чуулганыг зохион явуулах газар болон хугацааг Ерөнхийлөгчийн албан ёсны сонинд нийтлүүлсний дагуу зарлана.
8	Словак <i>/Байнгын ажиллагаатай/</i>	Үндсэн хуулийн 82-р зүйл. Словак Улсын Үндэсний Зөвлөлийн чуулган тогтмол байнгын байна. Үндэсний Зөвлөл өөрөө тогтоол гарган чуулганыг завсарлуулж болно. Чуулган завсарлах хугацаа жилд 4 сараас илүү байж болохгүй.

9	Турк <i>/Байнгын ажиллагаатай/</i>	Үндсэн хуулийн 93-р зүйл. Үндэсний Их хурлын чуулган жил бүрийн 10-р сарын эхийн өдөр чуулна. Үндэсний Их хурлын чуулган нь жил бүр дээд тал нь 3-р сарын хугацаатай завсарлаж болно.
10	Финлянд	Үндсэн хуулийн 4.33-р зүйл. Чуулганы үргэлжлэх хугацааг Парламент баталж, Ерөнхийлөгч зарлана. Дэгийн тухай хууль: 1.Парламентын чуулган жил бүрийн 2 сарын эхний өдөр эхэлнэ.
11	Хорват <i>/Байнгын ажиллагаатай/</i>	Үндсэн хуулийн 79-р зүйл. Парламентын ээлжит чуулган жил бүрийн 1-р сарын 15-аас 7-р сарын 15, 9-р сарын 15-аас 12-р сарын 15-ны хүртэл явагдах бөгөөд ээлжит бус чуулганыг Ерөнхийлөгч, Засгийн газар эсхүл парламентын гишүүдийн олонхын хүсэлтээр хуралдуулж болно.
12	Чрна Гора <i>/Байнгын ажиллагаатай/</i>	Парламентын ээлжит чуулган жилд 2 удаа хуралдах бөгөөд 3 дугаар сарын эхний ажлын өдрөөс 7 дугаар сарыг дуустал, 10 дугаар сарын эхний ажлын өдрөөс 12 дугаар сарыг дуустал тус тус үргэлжилнэ. Ээлжит бус чуулганыг нийт гишүүдийн гуравны хоёрын шаардсанаар, эсвэл Ерөнхийлөгч, Ерөнхий сайдын санаачилгаар зарлан хуралдуулна.

ХАВСРАЛТ 3

Дэлхийн улс орнуудын төрийн тэргүүн, засгийн газар, хууль тогтоох байгууллагын сонгуулийн үе шат, бүтэц

Улс орон	Төрийн тэргүүнийг хэрхэн сонгодог	Засгийн газрын тэргүүнийг хэрхэн сонгодог	Ерөнхийлөгчтэй эсэх	Хууль тогтоох байгууллагын танхимын тоо	Хууль тогтоох байгууллагын танхимыг хэрхэн сонгодог	Хууль тогтоох байгууллагын танхимыг хэрхэн бүрдүүлдэг
Ерөнхийлөгчийн засаглалтай орнууд						
1 Афганистан	Төрийн тэргүүн нь Засгийн газрын тэргүүн байна (Бүх нийтийн, шууд сонгуулиар сонгогдоно, 2 шатлал сонгуулийн тогтолцоотой)	Бүх нийтийн, шууд сонгуулиар олонхын саналаар сонгогдоно (2 шатлалтай байж болно)	тийм	2	Шууд сонгуулиар	Шууд бус сонгуулиар болон томилдог
2 Алжир	Бүх нийтийн, шууд сонгуулиар сонгогдоно (олонхын саналаар, 2 шатлалтай байж болох)	Томилогддог	тийм	2	Шууд сонгуулиар	Шууд бус сонгуулиар болон томилдог
3 Ангол	Төрийн Тэргүүн нь Засгийн газрын тэргүүн байна - Бусад	Засгийн газраа бүрдүүлж буй намын дарга нь Засгийн газрын тэргүүн болно	тийм	1	Шууд сонгуулиар	
4 Аргентин	Төрийн тэргүүн нь Засгийн газрын тэргүүн байна (Бүх нийтийн, шууд сонгуулиар сонгогдоно, 2 шатлал сонгуулийн тогтолцоотой)	Бүх нийтийн, шууд сонгуулиар олонхын саналаар сонгогдоно (2 шатлалтай байж болно)	тийм	2	Шууд сонгуулиар	Шууд сонгуулиар
5 Армян	Бүх нийтийн, шууд сонгуулиар сонгогдоно (олонхын саналаар, 2 шатлалтай байж болох)	Томилогддог	тийм	1	Шууд сонгуулиар	

6	Азербайжан	Бүх нийтийн, шууд сонгуулиар сонгогдоно (олонхын саналаар, 2 шатлалтай байж болох)	Томилогддог	тийм	1	Шууд сонгуулиар	Шууд бус сонгуулиар болон томилогддог
7	Беларусь	Бүх нийтийн, шууд сонгуулиар сонгогдоно (олонхын саналаар, 2 шатлалтай байж болох)	Томилогддог	тийм	2	Шууд сонгуулиар	Шууд бус сонгуулиар болон томилогддог
8	Бенин	Төрийн тэргүүн нь Засгийн газрын тэргүүн байна (Бүх нийтийн, шууд сонгуулиар сонгогдоно, 2 шатлал сонгуулийн тогтолцоотой)	Бүх нийтийн, шууд сонгуулиар олонхын саналаар сонгогдоно (2 шатлалтай байж болно)	тийм	1	Шууд сонгуулиар	
9	Болив	Төрийн тэргүүн нь Засгийн газрын тэргүүн байна (Бүх нийтийн, шууд сонгуулиар сонгогдоно, 2 шатлал сонгуулийн тогтолцоотой)	Бүх нийтийн, шууд сонгуулиар олонхын саналаар сонгогдоно (2 шатлалтай байж болно)	тийм	2	Шууд сонгуулиар	Шууд сонгуулиар
10	Бразил	Төрийн тэргүүн нь Засгийн газрын тэргүүн байна (Бүх нийтийн, шууд сонгуулиар сонгогдоно, 2 шатлал сонгуулийн тогтолцоотой)	Бүх нийтийн, шууд сонгуулиар олонхын саналаар сонгогдоно (2 шатлалтай байж болно)	тийм	2	Шууд сонгуулиар	Шууд сонгуулиар
11	Буркина Фасо	Бүх нийтийн, шууд сонгуулиар сонгогдоно (олонхын саналаар, 2 шатлалтай байж болох)	Томилогддог	тийм	2	Шууд сонгуулиар	
12	Бирм-Мьянмар	Төрийн Тэргүүн нь Засгийн газрын тэргүүн байна - Бусад	Бусад	тийм	2	Шууд сонгуулиар	Шууд бус сонгуулиар болон томилогддог

13	Бурунди	Төрийн тэргүүн нь Засгийн газрын тэргүүн байна (Бүх нийтийн, шууд сонгуулиар сонгогдоно, 2 шатлал сонгуулийн тогтолцоотой)	Бүх нийтийн, шууд сонгуулиар олонхын саналаар сонгогдоно (2 шатлалтай байж болно)	тийм	2	Шууд сонгуулиар	Шууд бус сонгуулиар
14	Камерун	Бүх нийтийн, шууд сонгуулиар сонгогдоно (энгийн олонхын саналаар)	Томилогддог	тийм	2	Шууд сонгуулиар	Бусад
15	Кабо Верде	Бүх нийтийн, шууд сонгуулиар сонгогдоно (олонхын саналаар, 2 шатлалтай байж болох)	Томилогддог	тийм	1	Шууд сонгуулиар	
16	Төв Африкийн БН Улс	Бүх нийтийн, шууд сонгуулиар сонгогдоно (олонхын саналаар, 2 шатлалтай байж болох)	Томилогддог	тийм	1	Шууд сонгуулиар	
17	Чили	Төрийн тэргүүн нь Засгийн газрын тэргүүн байна (Бүх нийтийн, шууд сонгуулиар сонгогдоно, 2 шатлал сонгуулийн тогтолцоотой)	Бүх нийтийн, шууд сонгуулиар олонхын саналаар сонгогдоно (2 шатлалтай байж болно)	тийм	2	Шууд сонгуулиар	Шууд сонгуулиар
18	Колумби	Төрийн тэргүүн нь Засгийн газрын тэргүүн байна (Бүх нийтийн, шууд сонгуулиар сонгогдоно, 2 шатлал сонгуулийн тогтолцоотой)	Бүх нийтийн, шууд сонгуулиар олонхын саналаар сонгогдоно (2 шатлалтай байж болно)	тийм	2	Шууд сонгуулиар	Шууд сонгуулиар
19	Коморын Арлууд	Төрийн Тэргүүн нь Засгийн газрын тэргүүн байна - Бүх нийтийн, шууд сонгуулиар сонгогдоно (энгийн олонхын саналаар)	Бүх нийтийн, шууд сонгуулиар сонгогдоно (энгийн олонхын саналаар)	тийм	1	Шууд сонгуулиар	

20	Конго	Төрийн тэргүүн нь Засгийн газрын тэргүүн байна (Бүх нийтийн, шууд сонгуулиар сонгогдоно, 2 шатлал сонгуулийн тогтолцоотой)	Бүх нийтийн, шууд сонгуулиар олонхын саналаар сонгогдоно (2 шатлалтай байж болно)	тийм	2	Шууд сонгуулиар	
21	Конго (БНАКУ)	Бүх нийтийн, шууд сонгуулиар сонгогдоно (энгийн олонхын саналаар)	Томилогддог	тийм	2	Шууд сонгуулиар	
22	Коста Рика	Төрийн тэргүүн нь Засгийн газрын тэргүүн байна (Бүх нийтийн, шууд сонгуулиар сонгогдоно, 2 шатлал сонгуулийн тогтолцоотой)	Бүх нийтийн, шууд сонгуулиар олонхын саналаар сонгогдоно (2 шатлалтай байж болно)	тийм	1	Шууд сонгуулиар	
23	Кот д-Ивуар	Бүх нийтийн, шууд сонгуулиар сонгогдоно (олонхын саналаар, 2 шатлалтай байж болох)	Томилогддог	тийм	1	Шууд сонгуулиар	
24	Жибути	Төрийн тэргүүн нь Засгийн газрын тэргүүн байна (Бүх нийтийн, шууд сонгуулиар сонгогдоно, 2 шатлал сонгуулийн тогтолцоотой)	Бүх нийтийн, шууд сонгуулиар олонхын саналаар сонгогдоно (2 шатлалтай байж болно)	тийм	1	Шууд сонгуулиар	
25	Доминика	Шууд бус/Хууль тогтоох дээд байгууллагаас сонгогддог	Томилогддог	тийм	1	Шууд сонгуулиар болон томилогддог	
26	Эквадор	Төрийн тэргүүн нь Засгийн газрын тэргүүн байна (Бүх нийтийн, шууд сонгуулиар сонгогдоно, 2 шатлал сонгуулийн тогтолцоотой)	Бүх нийтийн, шууд сонгуулиар олонхын саналаар сонгогдоно (2 шатлалтай байж болно)	тийм	1	Шууд сонгуулиар	

27	Эль Сальвадор	Төрийн тэргүүн нь Засгийн газрын тэргүүн байна (Бүх нийтийн, шууд сонгуулиар сонгогдоно, 2 шатлал сонгуулийн тогтолцоотой)	Бүх нийтийн, шууд сонгуулиар олонхын саналаар сонгогдоно (2 шатлалтай байж болно)	Тийм	1	Шууд сонгуулиар	
28	Экваторын Гвиней	Бүх нийтийн, шууд сонгуулиар сонгогдоно (энгийн олонхын саналаар)	Томилогддог	Тийм	2	Шууд сонгуулиар	
29	Франц	Бүх нийтийн, шууд сонгуулиар сонгогдоно (олонхын саналаар, 2 шатлалтай байж болох)	Томилогддог	Тийм	2	Шууд сонгуулиар	Шууд бус сонгуулиар
30	Габон	Бүх нийтийн, шууд сонгуулиар сонгогдоно (энгийн олонхын саналаар)	Томилогддог	Тийм	2	Шууд сонгуулиар	Шууд бус сонгуулиар
31	Гамби	Төрийн тэргүүн нь Засгийн газрын тэргүүн байна (Бүх нийтийн, шууд сонгуулиар сонгогдоно, 2 шатлал сонгуулийн тогтолцоотой)	Бүх нийтийн, шууд сонгуулиар олонхын саналаар сонгогдоно (2 шатлалтай байж болно)	Тийм	1	Шууд сонгуулиар	
32	Гүрж	Бүх нийтийн, шууд сонгуулиар сонгогдоно (олонхын саналаар, 2 шатлалтай байж болох)	Томилогддог	Тийм	1	Шууд сонгуулиар	
33	Гана	Төрийн тэргүүн нь Засгийн газрын тэргүүн байна (Бүх нийтийн, шууд сонгуулиар сонгогдоно, 2 шатлал сонгуулийн тогтолцоотой)	Бүх нийтийн, шууд сонгуулиар олонхын саналаар сонгогдоно (2 шатлалтай байж болно)	Тийм	1	Шууд сонгуулиар	

34	Гватемал	Төрийн тэргүүн нь Засгийн газрын тэргүүн байна (Бүх нийтийн, шууд сонгуулиар сонгогдоно, 2 шатлал сонгуулийн тогтолцоотой)	Бүх нийтийн, шууд сонгуулиар олонхын саналаар сонгогдоно (2 шатлалтай байж болно)	тийм	1	Шууд сонгуулиар	
35	Гондурас	Бүх нийтийн, шууд сонгуулиар сонгогдоно (олонхын саналаар, 2 шатлалтай байж болох)	Томилогддог	тийм	1	Шууд сонгуулиар	
36	Гвиней Бисау	Бүх нийтийн, шууд сонгуулиар сонгогдоно (олонхын саналаар, 2 шатлалтай байж болох)	Томилогддог	тийм	1	Шууд сонгуулиар	
37	Гвиана	Бусад	Томилогддог	тийм	1	Шууд сонгуулиар	
38	Гаити	Бүх нийтийн, шууд сонгуулиар сонгогдоно (олонхын саналаар, 2 шатлалтай байж болох)	Томилогддог	тийм	2	Шууд сонгуулиар	Шууд сонгуулиар
39	Индонез	Төрийн тэргүүн нь Засгийн газрын тэргүүн байна (Бүх нийтийн, шууд сонгуулиар сонгогдоно, 2 шатлал сонгуулийн тогтолцоотой)	Бүх нийтийн, шууд сонгуулиар олонхын саналаар сонгогдоно (2 шатлалтай байж болно)	тийм	2	Шууд сонгуулиар	
40	Казахстан	Бүх нийтийн, шууд сонгуулиар сонгогдоно (олонхын саналаар, 2 шатлалтай байж болох)	Томилогддог	тийм	2	Шууд сонгуулиар	Шууд бус сонгуулиар болон томилогддог
41	Кени	Төрийн тэргүүн нь Засгийн газрын тэргүүн байна (Бүх нийтийн, шууд сонгуулиар сонгогдоно, 2 шатлал сонгуулийн тогтолцоотой)	Бүх нийтийн, шууд сонгуулиар олонхын саналаар сонгогдоно (2 шатлалтай байж болно)	тийм	2	Шууд сонгуулиар	

42	Өмнөд Солонгос	Бүх нийтийн, шууд сонгуулиар сонгогдоно (энгийн олонхын саналаар)	Бүх нийтийн, шууд сонгуулиар сонгогдоно (энгийн олонхын саналаар)	Тийм	1	Шууд сонгуулиар	
43	Либер	Төрийн тэргүүн нь Засгийн газрын тэргүүн байна (Бүх нийтийн, шууд сонгуулиар сонгогдоно, 2 шатлал сонгуулийн тогтолцоотой)	Бүх нийтийн, шууд сонгуулиар олонхын саналаар сонгогдоно (2 шатлалтай байж болно)	Тийм	2	Шууд сонгуулиар	
44	Мадагаскар	Бүх нийтийн, шууд сонгуулиар сонгогдоно (олонхын саналаар, 2 шатлалтай байж болох)	Томилогддог	Тийм	2	Шууд сонгуулиар	
45	Малави	Төрийн Тэргүүн нь Засгийн газрын тэргүүн байна - Бүх нийтийн, шууд сонгуулиар сонгогдоно (энгийн олонхын саналаар)	Бүх нийтийн, шууд сонгуулиар сонгогдоно (энгийн олонхын саналаар)	Тийм	1	Шууд сонгуулиар	
46	Мальдив	Төрийн тэргүүн нь Засгийн газрын тэргүүн байна (Бүх нийтийн, шууд сонгуулиар сонгогдоно, 2 шатлал сонгуулийн тогтолцоотой)	Бүх нийтийн, шууд сонгуулиар олонхын саналаар сонгогдоно (2 шатлалтай байж болно)	Тийм	1	Шууд сонгуулиар	
47	Мали	Бүх нийтийн, шууд сонгуулиар сонгогдоно (олонхын саналаар, 2 шатлалтай байж болох)	Томилогддог	Тийм	1	Шууд сонгуулиар	
48	Мавритани	Бүх нийтийн, шууд сонгуулиар сонгогдоно (олонхын саналаар, 2 шатлалтай байж болох)	Томилогддог	Тийм	2	Шууд сонгуулиар	Шууд бус сонгуулиар

49	Мексик	Төрийн Тэргүүн нь Засгийн газрын тэргүүн байна - Бүх нийтийн, шууд сонгуулиар сонгогдоно (энгийн олонхын саналаар)	Бүх нийтийн, шууд сонгуулиар сонгогдоно (энгийн олонхын саналаар)	тийм	2	Шууд сонгуулиар	Шууд сонгуулиар
50	Мозамбик	Төрийн тэргүүн нь Засгийн газрын тэргүүн байна (Бүх нийтийн, шууд сонгуулиар сонгогдоно, 2 шатлал сонгуулийн тогтолцоотой)	Бүх нийтийн, шууд сонгуулиар олонхын саналаар сонгогдоно (2 шатлалтай байж болно)	тийм	1	Шууд сонгуулиар	
51	Намиби	Төрийн тэргүүн нь Засгийн газрын тэргүүн байна (Бүх нийтийн, шууд сонгуулиар сонгогдоно, 2 шатлал сонгуулийн тогтолцоотой)	Бүх нийтийн, шууд сонгуулиар олонхын саналаар сонгогдоно (2 шатлалтай байж болно)	тийм	2	Шууд сонгуулиар	Шууд бус сонгуулиар
52	Никарагуа	Төрийн Тэргүүн нь Засгийн газрын тэргүүн байна - Бүх нийтийн, шууд сонгуулиар сонгогдоно (энгийн олонхын саналаар)	Бүх нийтийн, шууд сонгуулиар сонгогдоно (энгийн олонхын саналаар)	тийм	1	Шууд сонгуулиар	
53	Нигер	Бүх нийтийн, шууд сонгуулиар сонгогдоно (олонхын саналаар, 2 шатлалтай байж болох)	Томилгогдог	тийм	1	Шууд сонгуулиар	
54	Нигери	Төрийн тэргүүн нь Засгийн газрын тэргүүн байна (Бүх нийтийн, шууд сонгуулиар сонгогдоно, 2 шатлал сонгуулийн тогтолцоотой)	Бүх нийтийн, шууд сонгуулиар олонхын саналаар сонгогдоно (2 шатлалтай байж болно)	тийм	2	Шууд сонгуулиар	Шууд сонгуулиар

55	Палау	Төрийн тэргүүн нь Засгийн газрын тэргүүн байна (Бүх нийтийн, шууд сонгуулиар сонгогдоно, 2 шатлал сонгуулийн тогтолцоотой)	Бүх нийтийн, шууд сонгуулиар олонхын саналаар сонгогдоно (2 шатлалтай байж болно)	тийм	2	Шууд сонгуулиар	Шууд сонгуулиар
56	Панам	Төрийн Тэргүүн нь Засгийн газрын тэргүүн байна - Бүх нийтийн, шууд сонгуулиар сонгогдоно (энгийн олонхын саналаар)	Бүх нийтийн, шууд сонгуулиар сонгогдоно (энгийн олонхын саналаар)	тийм	1	Шууд сонгуулиар	
57	Парагвай	Төрийн Тэргүүн нь Засгийн газрын тэргүүн байна - Бүх нийтийн, шууд сонгуулиар сонгогдоно (энгийн олонхын саналаар)	байхгүй	тийм	2	Шууд сонгуулиар	Шууд сонгуулиар
58	Перу	Бүх нийтийн, шууд сонгуулиар сонгогдоно (олонхын саналаар, 2 шатлалтай байж болох)	Бүх нийтийн, шууд сонгуулиар олонхын саналаар сонгогдоно (2 шатлалтай байж болно)	тийм	1	Шууд сонгуулиар	
59	Филиппин	Төрийн Тэргүүн нь Засгийн газрын тэргүүн байна - Бүх нийтийн, шууд сонгуулиар сонгогдоно (энгийн олонхын саналаар)	Бүх нийтийн, шууд сонгуулиар сонгогдоно (энгийн олонхын саналаар)	тийм	2	Шууд сонгуулиар	
60	Польш	Бүх нийтийн, шууд сонгуулиар сонгогдоно (олонхын саналаар, 2 шатлалтай байж болох)	Томилогддог	тийм	2	Шууд сонгуулиар	Шууд сонгуулиар
61	Португал	Бүх нийтийн, шууд сонгуулиар сонгогдоно (олонхын саналаар, 2 шатлалтай байж болох)	Томилогддог	тийм	1	Шууд сонгуулиар	

62	Румын	Бүх нийтийн, шууд сонгуулиар сонгогдоно (олонхын саналаар, 2 шатлалтай байж болох)	Томилогддог	тийм	2	Шууд сонгуулиар	Шууд сонгуулиар
63	Орос	Бүх нийтийн, шууд сонгуулиар сонгогдоно (олонхын саналаар, 2 шатлалтай байж болох)	Томилогддог	тийм	2	Шууд сонгуулиар	Шууд бус сонгуулиар болон томилогддог
64	Руанда	Бүх нийтийн, шууд сонгуулиар сонгогдоно (энгийн олонхын саналаар)	Томилогддог	тийм	2	Шууд сонгуулиар	Шууд бус сонгуулиар болон томилогддог
65	Сан томе ба Принсип	Бүх нийтийн, шууд сонгуулиар сонгогдоно (олонхын саналаар, 2 шатлалтай байж болох)	Томилогддог	тийм	1	Шууд сонгуулиар	
66	Сенегал	Бүх нийтийн, шууд сонгуулиар сонгогдоно (олонхын саналаар, 2 шатлалтай байж болох)	Томилогддог	тийм	1	Шууд сонгуулиар	Бусад
67	Сейшеллын Арлууд	Төрийн тэргүүн нь Засгийн газрын тэргүүн байна (Бүх нийтийн, шууд сонгуулиар сонгогдоно, 2 шатлал сонгуулийн тогтолцоотой)	Бүх нийтийн, шууд сонгуулиар олонхын саналаар сонгогдоно (2 шатлалтай байж болно)	тийм	2	Шууд сонгуулиар	
68	Сьерра-Леон	Төрийн тэргүүн нь Засгийн газрын тэргүүн байна (Бүх нийтийн, шууд сонгуулиар сонгогдоно, 2 шатлал сонгуулийн тогтолцоотой)	Бүх нийтийн, шууд сонгуулиар олонхын саналаар сонгогдоно (2 шатлалтай байж болно)	тийм	1	Шууд сонгуулиар	
69	Өмнөд Судан	Бүх нийтийн, шууд сонгуулиар сонгогдоно (олонхын саналаар, 2 шатлалтай байж болох)	Бүх нийтийн, шууд сонгуулиар олонхын саналаар сонгогдоно (2 шатлалтай байж болно)	тийм	2	Шууд сонгуулиар	

70	Шри Ланка	Төрийн Тэргүүн нь Засгийн газрын тэргүүн байна	Бусад	тийм	1	Шууд сонгуулиар	
71	Судан	Төрийн тэргүүн нь Засгийн газрын тэргүүн байна (Бүх нийтийн, шууд сонгуулиар сонгогдоно, 2 шатлал сонгуулийн тогтолцоотой)	Бүх нийтийн, шууд сонгуулиар олонхын саналаар сонгогдоно (2 шатлалтай байж болно)	тийм	2	Шилжилтийн - томилдог	Шууд бус сонгуулиар
72	Сири	Бүх нийтийн, шууд сонгуулиар сонгогдоно олонхын саналаар, 2 шатлалтай байж болох)	Томиллогддог	тийм	1	Шууд сонгуулиар	
73	Тайвань	Бүх нийтийн, шууд сонгуулиар сонгогдоно (энгийн олонхын саналаар)	Томиллогддог	тийм	1	Шууд сонгуулиар	
74	Тажикистан	Бүх нийтийн, шууд сонгуулиар сонгогдоно олонхын саналаар, 2 шатлалтай байж болох)	Томиллогддог	тийм	2	Шууд сонгуулиар	Шууд бус сонгуулиар болон томилдог
75	Танзани	Төрийн Тэргүүн нь Засгийн газрын тэргүүн байна - Бүх нийтийн, шууд сонгуулиар сонгогдоно (энгийн олонхын саналаар)	Бүх нийтийн, шууд сонгуулиар сонгогдоно (энгийн олонхын саналаар)	тийм	1	Шууд сонгуулиар	
76	Зүүн Тимор	Бүх нийтийн, шууд сонгуулиар сонгогдоно олонхын саналаар, 2 шатлалтай байж болох)	Томиллогддог	тийм	1	Шууд сонгуулиар	
77	Того	Бүх нийтийн, шууд сонгуулиар сонгогдоно (энгийн олонхын саналаар)	Томиллогддог	тийм	1	Шууд сонгуулиар	

78	Туркменистан	Төрийн тэргүүн нь Засгийн газрын тэргүүн байна (Бүх нийтийн, шууд сонгуулиар сонгогдоно, 2 шатлал сонгуулийн тогтолцоотой)	Бүх нийтийн, шууд сонгуулиар олонхын саналаар сонгогдоно (2 шатлалтай байж болно)	Тийм	1	Шууд сонгуулиар	
79	Уганда	Төрийн тэргүүн нь Засгийн газрын тэргүүн байна (Бүх нийтийн, шууд сонгуулиар сонгогдоно, 2 шатлал сонгуулийн тогтолцоотой)	Бүх нийтийн, шууд сонгуулиар олонхын саналаар сонгогдоно (2 шатлалтай байж болно)	Тийм	1	Шууд сонгуулиар	
80	Украин	Бүх нийтийн, шууд сонгуулиар сонгогдоно (олонхын саналаар, 2 шатлалтай байж болох)	Шууд бүс/Хууль тогтоох дээд байгууллагаас сонгогддог/ парламентаас сонгогдоно	Тийм	1	Шууд сонгуулиар	
81	Америкийн Нэгдсэн Улс	Төрийн Тэргүүн нь Засгийн газрын тэргүүн байна - Сонгуулийн коллети, эсхүл хорооноос сонгогдоно	Бусад	Тийм	2	Шууд сонгуулиар	Шууд бус сонгуулиар
82	Уругвай	Төрийн тэргүүн нь Засгийн газрын тэргүүн байна (Бүх нийтийн, шууд сонгуулиар сонгогдоно, 2 шатлал сонгуулийн тогтолцоотой)	Бүх нийтийн, шууд сонгуулиар олонхын саналаар сонгогдоно (2 шатлалтай байж болно)	Тийм	2	Шууд сонгуулиар	Шууд сонгуулиар
83	Узбекистан	Бүх нийтийн, шууд сонгуулиар сонгогдоно (олонхын саналаар, 2 шатлалтай байж болох)	Шууд бүс/Хууль тогтоох дээд байгууллагаас сонгогддог/ парламентаас сонгогдоно	Тийм	2	Шууд сонгуулиар	Шууд бус сонгуулиар болон томилдог
84	Венесуэл	Төрийн Тэргүүн нь Засгийн газрын тэргүүн байна - Бүх нийтийн, шууд сонгуулиар сонгогдоно (энгийн олонхын саналаар)	Бүх нийтийн, шууд сонгуулиар сонгогдоно (энгийн олонхын саналаар)	Тийм	1	Шууд сонгуулиар	

85	Иемен	Бүх нийтийн, шууд сонгуулиар сонгогдоно (олонхын саналаар, 2 шатлалтай байж болох)	Томилгогддог	тийм	2	Шууд сонгуулиар	
86	Замби	Төрийн Тэргүүн нь Засгийн газрын тэргүүн байна - Бүх нийтийн, шууд сонгуулиар сонгогдоно (энгийн олонхын саналаар)	Бүх нийтийн, шууд сонгуулиар сонгогдоно (энгийн олонхын саналаар)	тийм	1	Шууд сонгуулиар	
87	Зимбабве	Бүх нийтийн, шууд сонгуулиар сонгогдоно (олонхын саналаар, 2 шатлалтай байж болох)	Томилгогддог	тийм	2	Шууд сонгуулиар	
Парламентын засаглалтай орнууд							
88	Австри	Бүх нийтийн, шууд сонгуулиар сонгогдоно (олонхын саналаар, 2 шатлалтай байж болох)	Томилгогддог	тийм	2	Шууд сонгуулиар	Шууд бус сонгуулиар
89	Бангладеш	Шууд бус/Хууль тогтоох дээд байгууллагаас сонгогддог	Томилгогддог	тийм	1	Шууд сонгуулиар	Шууд бус сонгуулиар
90	Босни Герцеговин	Бүх нийтийн, шууд сонгуулиар сонгогдоно (энгийн олонхын саналаар)	Шууд бус/Хууль тогтоох дээд байгууллагаас сонгогддог/ парламентаас сонгогдоно	тийм	2	Шууд сонгуулиар	Шууд бус сонгуулиар
91	Ботсван	Төрийн Тэргүүн нь Засгийн газрын тэргүүн байна - Шууд бус/ Хууль тогтоох дээд байгууллагаас сонгогддог	Шууд бус/Хууль тогтоох дээд байгууллагаас сонгогддог/ парламентаас сонгогдоно	тийм	1	Шууд сонгуулиар	Залгамжлах болон томилдог

92	Болгар	Бүх нийтийн, шууд сонгуулиар сонгогдоно (олонхын саналаар, 2 шатлалтай байж болох)	Шууд бүс/Хууль тогтоох дээд байгууллагаас сонгогддог/ парламентаас сонгогдоно	Тийм	1	Шууд сонгуулиар	Шууд сонгуулиар
93	Хорват	Бүх нийтийн, шууд сонгуулиар сонгогдоно (олонхын саналаар, 2 шатлалтай байж болох)	Томилгогддог	Тийм	1	Шууд сонгуулиар	
94	Чех	Төрийн тэргүүн нь Засгийн газрын тэргүүн байна (Бүх нийтийн, шууд сонгуулиар сонгогдоно, 2 шатлал сонгуулийн тогтолцоотой)	Томилгогддог	Тийм	2	Шууд сонгуулиар	Шууд сонгуулиар
95	Бүгд Найрамдах Доминикан Улс	Төрийн тэргүүн нь Засгийн газрын тэргүүн байна (Бүх нийтийн, шууд сонгуулиар сонгогдоно, 2 шатлал сонгуулийн тогтолцоотой)	Бүх нийтийн, шууд сонгуулиар олонхын саналаар сонгогдоно (2 шатлалтай байж болно)	Тийм	2	Шууд сонгуулиар	Шууд сонгуулиар
96	Эстони	Шууд бүс/Хууль тогтоох дээд байгууллагаас сонгогддог	Шууд бүс/Хууль тогтоох дээд байгууллагаас сонгогддог/ парламентаас сонгогдоно	Тийм	1	Шууд сонгуулиар	
97	Этиоп	Шууд бүс/Хууль тогтоох дээд байгууллагаас сонгогддог	Шууд бүс/Хууль тогтоох дээд байгууллагаас сонгогддог/ парламентаас сонгогдоно	Тийм	2	Шууд сонгуулиар	Шууд бус сонгуулиар
98	Фижи	Шууд бүс/Хууль тогтоох дээд байгууллагаас сонгогддог	Засгийн газраа бүрдүүлж буй намын дарга нь Засгийн газрын тэргүүн болно	Тийм	1	Шууд сонгуулиар	Бусад

99	Финлянд	Бүх нийтийн, шууд сонгуулиар сонгогдоно (олонхын саналаар, 2 шатлалтай байж болох)	Шууд бус/Хууль тогтоох дээд байгууллагаас сонгогддог/ парламентаас сонгогдоно	тийм	1	Шууд сонгуулиар	
100	Герман	Сонгуулийн коллеги, эсхүл хорооноос сонгогдоно	Шууд бус/Хууль тогтоох дээд байгууллагаас сонгогддог	тийм	2	Шууд сонгуулиар	Төлөөллүүд
101	Грек	Шууд бус/Хууль тогтоох дээд байгууллагаас сонгогддог	Засгийн газраа бүрдүүлж буй намын дарга нь Засгийн газрын тэргүүн болно	тийм	1	Шууд сонгуулиар	
102	Унгар	Шууд бус/Хууль тогтоох дээд байгууллагаас сонгогддог	Шууд бус/Хууль тогтоох дээд байгууллагаас сонгогддог	тийм	1	Шууд сонгуулиар	
103	Исланд	Бүх нийтийн, шууд сонгуулиар сонгогдоно (энгийн олонхын саналаар)	Томилгогддог	тийм	1	Шууд сонгуулиар	
104	Энэтхэг	Сонгуулийн коллеги, эсхүл хорооноос сонгогдоно	Томилгогддог	тийм	2	Шууд сонгуулиар	Шууд бус сонгуулиар
105	Ирак	Шууд бус/Хууль тогтоох дээд байгууллагаас сонгогддог	Засгийн газраа бүрдүүлж буй намын дарга нь Засгийн газрын тэргүүн болно	тийм	1	Шууд сонгуулиар	
106	Ирланд	Бүх нийтийн, шууд сонгуулиар сонгогдоно (энгийн олонхын саналаар)	Шууд бус/Хууль тогтоох дээд байгууллагаас сонгогддог	тийм	2	Шууд сонгуулиар	Намаас нэрийн жагсаалтаар томилдог

107	Израиль	Шууд бус/Хууль тогтоох дээд байгууллагаас сонгогддог	Засгийн газраа бүрдүүлж буй намын дарга нь Засгийн газрын тэргүүн болно	тийм	1	Шууд сонгуулиар	
108	Итали	Сонгуулийн коллеги, эсхүл хорооноос сонгогдоно	Томилгогдог	тийм	2	Шууд сонгуулиар	Шууд сонгуулиар
109	Кирибати	Төрийн тэргүүн нь Засгийн газрын тэргүүн байна (Бүх нийтийн, шууд сонгуулиар сонгогдоно, 2 шатлал сонгуулийн тогтолцоотой)	Бүх нийтийн, шууд сонгуулиар олонхын саналаар сонгогдоно (2 шатлалтай байж болно)	тийм	1	Шууд сонгуулиар	
110	Кыргызстан	Бүх нийтийн, шууд сонгуулиар сонгогдоно (олонхын саналаар, 2 шатлалтай байж болох)	Бусад	тийм	1	Шууд сонгуулиар	
111	Латви	Шууд бус/Хууль тогтоох дээд байгууллагаас сонгогддог	Томилгогдог	тийм	1	Шууд сонгуулиар	
112	Ливан	Шууд бус/Хууль тогтоох дээд байгууллагаас сонгогддог	Томилгогдог	тийм	1	Шууд сонгуулиар	
113	Ливи	Шууд бус/Хууль тогтоох дээд байгууллагаас сонгогддог - Бусад	Шууд бус/Хууль тогтоох дээд байгууллагаас сонгогддог/ парламентаас сонгогдоно	тийм	1	Шилжилтийн	
114	Литва	Бүх нийтийн, шууд сонгуулиар сонгогдоно (олонхын саналаар, 2 шатлалтай байж болох)	Томилгогдог	тийм	1	Шууд сонгуулиар	

115	Македон	Бүх нийтийн, шууд сонгуулиар сонгогдоно (олонхын саналаар, 2 шатлалтай байж болох)	Засгийн газраа бүрдүүлж буй намын дарга нь Засгийн газрын тэргүүн болно	тийм	1	Шууд сонгуулиар	
116	Малыт	Шууд бус/Хууль тогтоох дээд байгууллагаас сонгогддог	Томилогддог	тийм	1	Шууд сонгуулиар	
117	Маршаллын Арлууд	Төрийн Тэргүүн нь Засгийн газрын тэргүүн байна - Шууд бус/Хууль тогтоох дээд байгууллагаас сонгогддог	Шууд бус/Хууль тогтоох дээд байгууллагаас сонгогддог/парламентаас сонгогдоно	тийм	1	Шууд сонгуулиар	
118	Маврикий	Шууд бус/Хууль тогтоох дээд байгууллагаас сонгогддог	Томилогддог	тийм	1	Шууд сонгуулиар	
119	Микронез	Төрийн Тэргүүн нь Засгийн газрын тэргүүн байна - Шууд бус/Хууль тогтоох дээд байгууллагаас сонгогддог	Шууд бус/Хууль тогтоох дээд байгууллагаас сонгогддог/парламентаас сонгогдоно	тийм	1	Шууд сонгуулиар	
120	Молдав	Шууд бус/Хууль тогтоох дээд байгууллагаас сонгогддог	Томилогддог	тийм	1	Шууд сонгуулиар	
121	Монгол	Бүх нийтийн, шууд сонгуулиар сонгогдоно (олонхын саналаар, 2 шатлалтай байж болох)	Шууд бус/Хууль тогтоох дээд байгууллагаас сонгогддог/парламентаас сонгогдоно	тийм	1	Шууд сонгуулиар	
122	Монтенегро	Бүх нийтийн, шууд сонгуулиар сонгогдоно (олонхын саналаар, 2 шатлалтай байж болох)	Шууд бус/Хууль тогтоох дээд байгууллагаас сонгогддог/парламентаас сонгогдоно	тийм	1	Шууд сонгуулиар	

123	Науру	Төрийн Тэргүүн нь Засгийн газрын тэргүүн байна - Шууд бус/Хууль тогтоох дээд байгууллагаас сонгогддог	Шууд бус/Хууль тогтоох дээд байгууллагаас сонгогддог/парламентаас сонгогдоно	тийм	1	Шууд сонгуулиар	
124	Непал	Шууд бус/Хууль тогтоох дээд байгууллагаас сонгогддог	Шууд бус/Хууль тогтоох дээд байгууллагаас сонгогддог/парламентаас сонгогдоно	тийм	1	Шууд сонгуулиар	Бусад
125	Пакистан	Сонгуулийн коллеги, эсхүл хорооноос сонгогдоно	Томилогддог	тийм	2	Шууд сонгуулиар	Шууд бус сонгуулиар
126	Самоа	Шууд бус/Хууль тогтоох дээд байгууллагаас сонгогддог	Томилогддог	байхгүй	1	Plurality (FPTP)	
127	Сан Марино	Шууд бус/Хууль тогтоох дээд байгууллагаас сонгогддог	Шууд бус/Хууль тогтоох дээд байгууллагаас сонгогддог/парламентаас сонгогдоно	үгүй	1	Шууд сонгуулиар	
128	Серби	Бүх нийтийн, шууд сонгуулиар сонгогдоно (олонхын саналаар, 2 шатлалтай байж болох)	Шууд бус/Хууль тогтоох дээд байгууллагаас сонгогддог/парламентаас сонгогдоно	тийм	1	Шууд сонгуулиар	
129	Сингапур	Бүх нийтийн, шууд сонгуулиар сонгогдоно (энгийн олонхын саналаар)	Томилогддог	тийм	1	Шууд сонгуулиар	
130	Словак	Бүх нийтийн, шууд сонгуулиар сонгогдоно (олонхын саналаар, 2 шатлалтай байж болох)	Томилогддог	тийм	1	Шууд сонгуулиар	

131	Словени	Бүх нийтийн, шууд сонгуулиар сонгогдоно (олонхын саналаар, 2 шатлалтай байж болох)	Шууд бус/Хууль тогтоох дээд байгууллагаас сонгогддог/ парламентаас сонгогдоно	тийм	2	Шууд сонгуулиар	Сонирхлын бүлгүүдийн төлөөлөл
132	Сомали	Шууд бус/Хууль тогтоох дээд байгууллагаас сонгогддог	Томилгогддог	тийм	2	Шилжилтийн	Бусад
133	Өмнөд Африк	Төрийн Тэргүүн нь Засгийн газрын тэргүүн байна - Шууд бус/ Хууль тогтоох дээд байгууллагаас сонгогддог	Шууд бус/Хууль тогтоох дээд байгууллагаас сонгогддог/ парламентаас сонгогдоно	тийм	2	Шууд сонгуулиар	Шууд бус сонгуулиар
134	Суринам	Төрийн Тэргүүн нь Засгийн газрын тэргүүн байна - Шууд бус/ Хууль тогтоох дээд байгууллагаас сонгогддог	Шууд бус/Хууль тогтоох дээд байгууллагаас сонгогддог/ парламентаас сонгогдоно	тийм	1	Шууд сонгуулиар	
135	Швейцарь	Төрийн Тэргүүн нь Засгийн газрын тэргүүн байна - Шууд бус/ Хууль тогтоох дээд байгууллагаас сонгогддог	Шууд бус/Хууль тогтоох дээд байгууллагаас сонгогддог/ парламентаас сонгогдоно	тийм	2	Шууд сонгуулиар	Шууд сонгуулиар
136	Тринидад Тобаго	Сонгуулийн коллеги, эсхүл хорооноос сонгогдоно	Томилгогддог	тийм	2	Шууд сонгуулиар	Томилдог
137	Тунис	Бүх нийтийн, шууд сонгуулиар сонгогдоно (олонхын саналаар, 2 шатлалтай байж болох)	Засгийн газраа бүрдүүлж буй намын дарга нь Засгийн газрын тэргүүн болно	тийм	1	Шууд сонгуулиар	
138	Турк	Бүх нийтийн, шууд сонгуулиар сонгогдоно (олонхын саналаар, 2 шатлалтай байж болох)	Томилгогддог	тийм	1	Шууд сонгуулиар	

139	Вануату	Сонгуулийн коллеги, эсхүл хорооноос сонгогдоно	Шууд бус/Хууль тогтоох дээд байгууллагаас сонгогддог/ парламентаас сонгогдоно	тийм	1	Шууд сонгуулиар	
Үндсэн хуульт хаант засаглалтай орнууд							
140	Андорра	Бусад	Шууд бус/Хууль тогтоох дээд байгууллагаас сонгогддог/ парламентаас сонгогдоно	үгүй	1	Шууд сонгуулиар	
141	Австрали	Амбан захирагчийн Эзэн хаан/Хатан хаан томилдог	Томиллогддог	үгүй	2	Шууд сонгуулиар	Шууд сонгуулиар
142	Багамын Арлууд	Амбан захирагчийн Эзэн хаан/Хатан хаан томилдог	Томиллогддог	үгүй	2	Шууд сонгуулиар	Томилдог
143	Бахрейн	Угсаа залгамжилдаг	Томиллогддог	үгүй	2	Шууд сонгуулиар	Томилдог
144	Барбадос	Амбан захирагчийн Эзэн хаан/Хатан хаан томилдог	Томиллогддог	үгүй	2	Шууд сонгуулиар	Томилдог
145	Бельги	Угсаа залгамжилдаг	Шууд бус/Хууль тогтоох дээд байгууллагаас сонгогддог/ парламентаас сонгогдоно	үгүй	2	Шууд сонгуулиар	Шууд бус сонгуулиар
146	Белиз	Амбан захирагчийн Эзэн хаан/Хатан хаан томилдог	Томиллогддог	үгүй	2	Шууд сонгуулиар	Томилдог
147	Бутан	Угсаа залгамжилдаг	Засгийн газраа бүрдүүлж буй намын дарга нь Засгийн газрын тэргүүн болно	үгүй	2	Шууд сонгуулиар	Шууд бус сонгуулиар болон томилдог

148	Бруней	Төрийн Тэргүүн нь Засгийн газрын тэргүүн байна - Угсаа залгамжилдаг	Бусад	үгүй	байхгүй	байхгүй	
149	Камбодж	Сонгуулийн коллеги, эсхүл хорооноос сонгогдоно	Томилогддог	үгүй	2	Шууд сонгуулиар	
150	Канад	Амбан захирагчийн Эзэн хаан/Хатан хаан томилогддог	Засгийн газраа бүрдүүлж буй намын дарга нь Засгийн газрын тэргүүн болно	үгүй	2	Шууд сонгуулиар	Томилогддог
151	Дани	Угсаа залгамжилдаг	Томилогддог	үгүй	1	Шууд сонгуулиар	
152	Гренада	Амбан захирагчийн Эзэн хаан/Хатан хаан томилогддог	Томилогддог	үгүй	2	Шууд сонгуулиар	Томилогддог
153	Ватикан	Сонгуулийн коллеги, эсхүл хорооноос сонгогдоно	Томилогддог	тийм	1	байхгүй	
154	Ямаик	Амбан захирагчийн Эзэн хаан/Хатан хаан томилогддог	Томилогддог	үгүй	2	Шууд сонгуулиар	Томилогддог
155	Япон	Угсаа залгамжилдаг	Шууд бус/Хууль тогтоох дээд байгууллагаас сонгогддог/ парламентаас сонгогдоно	үгүй	2	Шууд сонгуулиар	Шууд сонгуулиар
156	Иордан	Угсаа залгамжилдаг	Томилогддог	үгүй	2	Шууд сонгуулиар	Томилогддог
157	Кувейт	Угсаа залгамжилдаг	Томилогддог	үгүй	1	Шууд сонгуулиар	
158	Лесото	Угсаа залгамжилдаг	Томилогддог	үгүй	2	Шууд сонгуулиар	Томилогддог

159	Лихтенштейн	Угсаа залгамжилдаг	Томилогддог	үгүй	1	Шууд сонгуулиар	
160	Люксембург	Угсаа залгамжилдаг	Томилогддог	үгүй	1	Шууд сонгуулиар	
161	Малайз	Сонгуулийн коллеги, эсхүл хорооноос сонгогдоно	Томилогддог	үгүй	2	Шууд сонгуулиар	Шууд бус сонгуулиар болон томилогддог
162	Монако	Угсаа залгамжилдаг	Томилогддог	үгүй	1	Шууд сонгуулиар	
163	Морокко	Угсаа залгамжилдаг	Томилогддог	үгүй	2	Шууд сонгуулиар	Шууд бус сонгуулиар болон томилогддог
164	Нидерланд	Угсаа залгамжилдаг	Томилогддог	үгүй	2	Шууд сонгуулиар	Бусад
165	Нидерландын Антилья	Амбан захирагчийн Эзэн хаан/Хатан хаан томилогддог	Засгийн газраа бүрдүүлж буй намын дарга нь Засгийн газрын тэргүүн болно	үгүй	1	Шууд сонгуулиар	
166	Шинэ Зеланд	Амбан захирагчийн Эзэн хаан/Хатан хаан томилогддог	Томилогддог	үгүй	1	Шууд сонгуулиар	
167	Норвеги	Угсаа залгамжилдаг	Томилогддог	үгүй	1	Шууд сонгуулиар	
168	Оман	Угсаа залгамжилдаг	Томилогддог	үгүй	2	Шууд сонгуулиар	Томилогддог
169	Папуа Шинэ Гвиней	Амбан захирагчийн Эзэн хаан/Хатан хаан томилогддог	Томилогддог	үгүй	1	Шууд сонгуулиар	
170	Катар	Угсаа залгамжилдаг	Томилогддог	үгүй	1	Томилогддог	
171	Сент Кидс ба Невис	Амбан захирагчийн Эзэн хаан/Хатан хаан томилогддог	Томилогддог	үгүй	1	Шууд сонгуулиар болон томилогддог	
172	Сент Лусиа	Амбан захирагчийн Эзэн хаан/Хатан хаан томилогддог	Томилогддог	үгүй	2	Шууд сонгуулиар	Томилогддог

173	Сент Винсент ба Гренадин	Амбан захирагчийн Эзэн хаан/Хатан хаан томилдог	Томиллогддог	үгүй	1	Шууд сонгуулиар болон томилдог	
174	Саудын Араб	Угсаа залгамжилдаг	Бусад	үгүй	1	Томилдог	
175	Соломонын Арлууд	Амбан захирагчийн Эзэн хаан/Хатан хаан томилдог	Шууд бус/Хууль тогтоох дээд байгууллагаас сонгогддог/ парламентаас сонгогдоно	үгүй	1	Шууд сонгуулиар	Бусад
176	Испани	Угсаа залгамжилдаг	Шууд бус/Хууль тогтоох дээд байгууллагаас сонгогддог/ парламентаас сонгогдоно	үгүй	2	Шууд сонгуулиар	Шууд болон шууд бус сонгуулиар
177	Свазиланд	Угсаа залгамжилдаг	Томиллогддог	үгүй	2	Орон нутгийн зөвлөлөөс сонгогдох болон томилдог	Доод танхимаасаа сонгогдох болон томилдог
178	Швед	Угсаа залгамжилдаг	Шууд бус/Хууль тогтоох дээд байгууллагаас сонгогддог/ парламентаас сонгогдоно	үгүй	1	Шууд сонгуулиар	
179	Тайланд	Угсаа залгамжилдаг	Томиллогддог	үгүй	2	Шууд сонгуулиар	Шууд сонгуулиар болон томилдог
180	Тонга	Угсаа залгамжилдаг	Томиллогддог	үгүй	1	Шууд сонгуулиар, албан тушаалын дагуу	Бусад
181	Тувалу	Амбан захирагчийн Эзэн хаан/Хатан хаан томилдог	Шууд бус/Хууль тогтоох дээд байгууллагаас сонгогддог/ парламентаас сонгогдоно	үгүй	1	Шууд сонгуулиар	
182	АН Эмират	Бусад	Томиллогддог	тийм	1	Шууд сонгуулиар болон томилдог	

183	Их Британи	Угсаа залгамжилдаг	Томилгогддог	үгүй	2	Шууд сонгуулиар	Томилдог, залгамжилдаг/ шууд бус сонгуулиар
Нэг намын засаглалтай орнууд							
184	Хятад	Шууд бус/Хууль тогтоох дээд байгууллагаас сонгогддог	Шууд бус/Хууль тогтоох дээд байгууллагаас сонгогддог/ парламентаас сонгогдоно	тийм	1	Бусад	
185	Куба	Төрийн Тэргүүн нь Засгийн газрын тэргүүн байна - Шууд бус/ Хууль тогтоох дээд байгууллагаас сонгогддог	Шууд бус/Хууль тогтоох дээд байгууллагаас сонгогддог/ парламентаас сонгогдоно	тийм	1	Шууд сонгуулиар	
186	Эритрей	Төрийн Тэргүүн нь Засгийн газрын тэргүүн байна - Шууд бус/ Хууль тогтоох дээд байгууллагаас сонгогддог	Шууд бус/Хууль тогтоох дээд байгууллагаас сонгогддог/ парламентаас сонгогдоно	тийм	1	Томилдог	
187	Хойд Солонгос	Төрийн Тэргүүн нь Засгийн газрын тэргүүн байна - Угсаа залгамжилдаг	Шууд бус/Хууль тогтоох дээд байгууллагаас сонгогддог/ парламентаас сонгогдоно	тийм	1	Шууд сонгуулиар	
188	Лаос	Шууд бус/Хууль тогтоох дээд байгууллагаас сонгогддог	Томилгогддог	тийм	1	Шууд сонгуулиар	
189	Вьетнам	Шууд бус/Хууль тогтоох дээд байгууллагаас сонгогддог	Шууд бус/Хууль тогтоох дээд байгууллагаас сонгогддог/ парламентаас сонгогдоно	тийм	1	Шууд сонгуулиар	Бусад
190	Баруун Сахар	Мэдээлэл олдоогүй	Мэдээлэл олдоогүй	Мэдээлэл олдоогүй	Мэдээлэл олдоогүй	Мэдээлэл олдоогүй	

* * *

АШИГЛАСАН ЭХ СУРВАЛЖ

Дэлхийн улс орнуудын Парламент, УБ 2010
<https://www.cia.gov/Library/publications/the-world-factbook/fields/2128.html>
<http://www.idea.int/esd/world.cfm>